

Prehlásenie o dôvernosti dokumentu:

Tento dokument je chránený autorským právom obce Hrabovec nad Laborcom, v zmysle §17 až §20 Obchodného zákonníka. Je určený len pre vnútorné potreby obce Hrabovec nad Laborcom a ako podklad k príprave a implementácii projektových zámerov obce.

Zhotovenie akýchkoľvek kópií celku, alebo častí jeho obsahu bez predchádzajúceho súhlasu štatutárneho zástupcu obce Hrabovec nad Laborcom, je prísne zakázané!

Vypracoval:

Obec Hrabovec nad Laborcom

Adresa: Hrabovec nad Laborcom 156
067 01 Radvaň nad Laborcom

Tel.: +421 57 779 73 46

E-mail: obechrabovec@gmail.com

www.obechrabovec.estranky.sk

Obsah

1. Úvod	4
2. Analyticko-strategická časť	5
2.1. Základná charakteristika obce	5
História obce	6
Charakteristika erbu a vlajky obce.....	7
Vymedzenie územia.....	8
Geologická stavba, geologický vývoj.....	8
Pôdne pomery.....	9
Hydrologické pomery.....	9
Klimatické pomery.....	9
Rastlinstvo a živočíšstvo	10
2.2. Analýza hospodárskeho, sociálneho a environmentálneho rozvoja a rozvoja kultúry obce ...	11
2.2.1. Analýza hospodárskeho rozvoja	11
2.2.1.1. Technická infraštruktúra.....	11
2.2.1.2. Dopravná infraštruktúra	13
2.2.1.3. Ekonomická základňa obce	15
2.2.2. Analýza sociálneho rozvoja	16
2.2.2.1. Ľudské zdroje	16
2.2.2.2. Sociálna infraštruktúra	24
2.2.3. Analýza environmentálneho rozvoja	28
2.2.3.1. Prírodné pomery	28
2.2.3.2. Životné prostredie	33
2.2.4. Analýza rozvoja kultúry a cestovného ruchu	37
3. Vízia obce Hrabovec nad Laborcom	44
4. Prioritné rozvojové oblasti obce	44
5. SWOT analýza	45
5.1. Technická infraštruktúra.....	46
5.2. Životné prostredie	47
5.3. Komunikácia s občanmi a služby pre nich.....	48
5.4. Šport a kultúra.....	49
6. Definovanie strategických zámerov	50
Globálne ciele rozvoja	51
7. Časový harmonogram realizácie PHSR obce Hrabovec nad Laborcom na roky 2016-2023 ...	54
8. Finančný plán obce Hrabovec nad Laborcom	55
9. Zabezpečenie realizácie PHSR obce Hrabovec nad Laborcom	58
9.1. Inštitucionálne zabezpečenie a organizačné zabezpečenie PHSR	58
9.2. Monitorovanie a hodnotenie PHSR.....	60
10. Záver	61
11. Použitá literatúra	63

1. Úvod

Národná rada Slovenskej republiky na svojom zasadnutí 18.októbra 2001 schválila Zákon č. 503/2001 o podpore regionálneho rozvoja. Podľa § 5 písm. e uvedeného zákona patrí medzi základné dokumenty regionálneho rozvoja aj Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce (PHSR).

Je to základný strednodobý programový dokument, ktorý v zmysle § 10 uvedeného zákona obsahuje analytickú, programovú časť a návrh finančného a administratívneho zabezpečenia programovej časti.

Pri jeho tvorbe je žiaduce vytvoriť neformálne združenia pozostávajúce zo zástupcov obecnej samosprávy, neziskových a profesných organizácií ako aj podnikateľského sektora. Cieľom tohto postupu je aby programová časť nebola vytváraná „zhora“, ale aby bola podchytená iniciatíva akčných skupín „zdola“.

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Hrabovec nad Laborcom vyjadruje spoločnú víziu budúceho rozvoja obce do roku 2023 založenú na výsledkoch analytického hodnotenia a strategického plánovania, pričom cieľom navrhovaných zámerov a následne rozpracovaných aktivít je zvýšiť kvalitu života pre všetkých obyvateľov obce.

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce je základný plánovací dokument, ktorý je nevyhnutný ako východiskový materiál pri žiadostiach o financovanie rozvojových zámerov obce z národných resp. štrukturálnych fondov Európskej únie.

Tento dokument je otvorený, je možné ho dopĺňať v prípade zmenených hospodársko – spoločenských potrieb a udalostí.

PHSR sa skladá z hlavného dokumentu a z CD s jeho elektronickou verziou.

2. Analyticko – strategická časť

2.1. Základná charakteristika obce

Obec Hrabovec nad Laborcom je súčasť regiónu NUTS III Prešovského kraja a NUTS II Slovensko – Východ. Obec je súčasťou okresu Humenné.

Základná charakteristika	
Kód obce	520225
Názov okresu	Humenné
Názov kraja	Prešovský
Štatút obce	obec
PSČ	067 01
Telefónne smerové číslo	057
Prvá písomná zmienka o obci - meste - rok	1463
Nadmorská výška stredu obce - mesta v m	211
Celková výmera územia obce [m ²]	13 540 255
Hustota obyvateľstva na km ²	43

Spádovosť obce	
Sídlo matričného úradu	Koškovce
Sídlo pracoviska daňového úradu	Humenné
Sídlo pracoviska Obvodného oddelenia policajného zboru	Koškovce
Sídlo Okresného súdu	Humenné
Sídlo Okresného riaditeľstva Hasičského a záchranného zboru	Humenné
Sídlo pracoviska obvodného úradu	Humenné
Sídlo Územnej vojenskej správy	Prešov
Sídlo územného Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny	Humenné
Sídlo Okresného úradu odb. život. prostredia	Humenné

Tab. č. 1,2.: Základná charakteristika obce
(zdroj: Štatistický úrad Slovenskej republiky)

História obce

Hrabovec nad Laborcom leží v doline horného Laborca, v nadmorskej výške okolo 212 m.

Uhorský palatín v roku 1379 riešil spor zemanov zo Zbudského Dlhého s Drugetovcami o susediace majetky, ku ktorým patrila aj dedina Hrabovec. V drugetovskej časti dediny vtedy hospodáril šesť sedliackych domácností a nachádzal sa v nej aj mlyn. Polia po ôsmich poddanských domácnostiach ležali opustené. Pri tejto príležitosti vznikol najstarší zápis o Hrabovci. Z jeho obsahu je zrejmé, že dedina jestvovala skôr.

Do písomností ju zapisovali v maďarizovaných podobách názvu Hrabovec. Ten svedčí o tom, že sídlisko vzniklo na mieste častého výskytu stromu hrab.

Vzhľadom na zemepisnú polohu dediny, jej názov a vývoj osídlenia priľahlej časti doliny Laborca možno predpokladať, že ju založili pred 14. storočím poddaní z blízkej staršej slovenskej dediny, napr. Dlhého, alebo šoltýs s usadlíkmi podľa nemeckého práva, okolo polovice 14. storočia. Pravda, mohlo sa stať, že šoltýs priviedol nových usadlíkov do už jestvujúcej dediny, čím sa zvýšil počet jej obyvateľov.

V drugetovskej (západnej) časti Hrabovca dokázateľne hospodáril šoltýs okolo roku 1436. V zemianskej časti ešte aj v 16. storočí.

Zemania zo Zbudze a Zbudského Dlhého vlastnili dedinu Hrabovec aj v 15. – 165. storočí.

Pôvod kostola v Hrabovci môže osvetliť len archeologický výskum. Z písomných zdrojov poznáme údaj z roku 1700, z ktorého vyplýva, že tamojší kostol v 17. a začiatkom 18. storočia bol múraný a patril evanjelikom augsburského vyznania.

V Hrabovci v roku 1560 hospodáрили dvaja šoltýsi a šesť sedliackych domácností na celých usadlostiach. Každá Šoltýska domácnosť platila ročne zemanom dva zlaté, odovzdávala zajaca a počas žatvy zväžali zemanom obilie. Každá sedliacka domácnosť platila jeden zlatý, odovzdávala dva gbely ovsa, jednu kytu konopí súcich na pradenie, miskú konopného semena a kuru, napokon tri dni žali zemianske obilie.

V roku 1567 boli sedliacke domácnosti zdanené daňou kráľovi od 3,5 porty, v roku 1582 od 1,5 porty. Sídlisko malo v roku 1600 obývaných deväť poddanských domov a asi dva domy šoltýsov. Hrabovec bol vtedy malou dedinou s roľníckym obyvateľstvom.

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce **Hrabovec nad Laborcom**

V poslednej tretine 16. storočia a v 17. storočí sedliacke domácnosti chudobneli a ubúdalo ich, čo sa primerane prejavilo v znižovaní ich zdanenia. V roku 1610 vtedajších sedliakov, ale aj želiarov zdanili spolu od 1,5 porty, v roku 1635 od 0,75 porty.

V Hrabovci v druhej polovici 17. storočia poddanských domácností aj domov pribúdalo. Na prelome 17. a 18. storočia bol Hrabovec stredne veľkou dedinou. V roku 1715 mal šesťnásť, v roku 1720 len dvanásť poddanských domácností. Súčasťou dediny bol mlyn.

Použitá literatúra:

Ferdinand Uličný: Dejiny osídlenia Užskej župy

Názov obce prešiel mnohými zmenami. „V roku 1463 Hrab, Felsewhrab, 1773 Zbucky Hrabowecz, 1920 Zbudský Hrabovec, 1927 Hrabovec, 1946 Hrabovec nad Laborcom, maďarsky Izbugyahrabóc. O názvu sa dozvedáme len z ústneho podania starých ľudí. Dozvedáme sa, že prívlastok Zbudský pochádza od mena Zbúdza. Okolité lesy a majetky boli na určitý čas vo vlastníctve grófa Jegyho zo Zbúdze. Meno Hrabovec zas odôvodňujú takto: v Nižnom Hrabovci, ktorý je si staršou usadlosťou sídlil gróf Malaway, ktorý mal majer na mieste terajšieho Hrabovca nad Laborcom. Pretože pán pochádzal z Nižného Hrabovca, menovali ho na okolí Hrabovským a tak pomenovali jeho majer Hrabovec.“^{5/} Tento názov poverenictvo SMR pre vnútro v Bratislave premenovalo v decembri roku 1946 osobitou vyhláškou v Úradnom nevoľníku na Hrabovec nad Laborcom. Od vtedy sa v úradných spisoch nehovorí o Zbudskom Hrabovci, ale o Hrabovci nad Laborcom.

Charakteristika erbu a vlajky obce

Erb obce Hrabovec nad Laborcom tvorí: v zelenom poli štítu na zlatej pažiti strieborné hrable, stojace medzi dvoma zlatými hrbami sena na strieborných vztýčených vidliach.

Pečať obce Hrabovec nad Laborcom: je okrúhla, uprostred s obecným symbolom a kruhopolisom OBEC HRABOVEC NAD LABORCOM

Vlajka obce Hrabovec nad Laborcom: pozostáva z šiestich pozdĺžnych pruhov vo farbách modrá, žltá, modrá, zelená, žltá a zelená. Vlajka má pomer strán 2:3 a ukončená je tromi cípmi, t.j. dvomi zástrihmi, siahajúcimi do tretiny jej listu.

Vymedzenie územia

Obec Hrabovec nad Laborcom sa nachádza v regióne Východného Slovenska, v Prešovskom samosprávnom kraji, na rozhraní okresov Humenné a Medzilaborce. Katastrálne územie obce Hrabovec nad Laborcom sa z hľadiska geomorfologického členenia rozprestiera na území Laboreckej vrchoviny. Nachádza sa asi 21 kilometrov od okresného mesta Humenné.

Laborecká vrchovina je flyšové pohorie patriace do oblasti Nízkych Beskýd. Na západe a juhozápade je ohraničená Ondavskou vrchovinou, na juhovýchode Beskydským predhorím, na východe Bukovskými vrchmi a na severe štátnou hranicou s Poľskom. Pohorie má príkrovo - vrásovú stavbu. Tvoria ho ilovcové a pieskovcové súvrstia rozličnej povahy a odolnosti. Povrch je rozčlenený do sústavy chrbtov a erózných brázd je klasickým príkladom vrchovinného reliéfu. V ílovitých súvrstviach boli vymodelované zníženičky, na základe, ktorých sa vrchovina delí na jednotlivé podcelky – Medzilaboreckú brázd, Papínsku brázd, Repejovskú brázd a Mikovskú brázd. Oddelujú ich vyvýšeniny a chrbty pretiahnutého tvaru, vytvorené na odolnejších pieskovitých vrstvách. Ich nadmorská výška dosahuje od 500 do 800 m. Takmer celú Laboreckú vrchovinu odvodňuje rieka Laborec.

Katastrálne územie obce zaberá plochu 1 354 ha. Hranice katastrálneho územia obce susedia s katastrom obcí: Vyšné Ladičkovce, Koškovce, Zbudské Dlhé, Brestov nad Laborcom, Radvaň nad Laborcom a Hrubov.

Geologická stavba, geologický vývoj

Geologická stavba územia je jedným z najdôležitejších faktorov hospodárskeho využitia krajiny. Významnou mierou ovplyvňuje antropogénnu činnosť, kvalitu života obyvateľstva a v neposlednom rade aj kvalitu životného prostredia.

Katastrálne územie obce Hrabovec nad Laborcom patrí do oblasti Horného Zemplína. Z geologického hľadiska tvorí táto oblasť rozhranie medzi výbežkami flyšového pásma Nízkych Beskýd (Vonkajšie Východne Karpaty), ktorých vznik sa spája s obdobím vrásnenia v starších treťohorách a Východoslovenskej nížiny, ktorej geologický vývoj začína v mladších treťohorách (neogén), ale súvisí hlavne s obdobím štvrtohôr. Jej podložie je tvorené usadeninami nánosov štrkov, piesku, ílu a špraše. Tieto vznikli v štvrtohorách činnosťou riek, ľadovcov a vetra. Beskydské predhorie, deliace uvedené geomorfologické celky, vzniklo v mladších druhohorách. Vytvára úzky pás bradlového pásma.

Geologická stavba územia vždy predurčuje kvalitu a druh nálezísk nerastných surovín. Východoslovenská nížina je vhodná najmä na ťažbu stavebných materiálov (neogénne íly sú suroviny na výrobu tehál a keramických výrobkov), v niektorých lokalitách regiónu Stredného Zemplína sa

nachádzajú bohaté ložiská soli – v Solivare pri Prešove, v obci Sol' a v Zbudzi neďaleko Michaloviec. Územie okresu Humenné je vo všeobecnosti chudobné na nerastné suroviny.

Pôdne pomery

Pôdne pomery Horného Zemplína sú pestré. Vo Východoslovenskej nížine riečnych nivách prevažujú nivné pôdy fluvizeme a miestami aj lužné pôdy čiernice. Na sprašiach vznikli ilimerizované pôdy, luvizeme, miestami hnedozeme a černozeme. V Slanských vrchoch prevažujú sa silikátových horninách hnedé lesné pôdy kambizeme. Chránená krajinná oblasť Východne Karpaty tvorí severozápadnú prihraničnú časť z územia pôvodnej chránenej krajiny, ktorá nebola začlenená do národného parku Poloniny. Územie je budované flyšovými súvrstviami, najmä íkocami a pieskocami.

Okolie Humenného a Hrabovca nad Laborcom je charakteristické pôdnou jednotkou - kambizeme modálne a kultizemné nasýtené pôdy, sprievodné kambizeme pseudoglejové zo zvetralín pieskocovo - ílovcových hornín (flyš). Z hľadiska zrnitosti zrnistnou triedou - ilovito - hlinitou a piesnito – hlinitou. Z hľadiska obsahu humusu v poľnohospodárskych pôdach sa tu nachádza stredne humózna až vysoko humózna pôda s dobrou úrodnosťou, vhodnou aj na pestovanie náročnejších rastlín.

Hydrologické pomery

Riečnu sieť okresu Humenné tvoria dva hlavné toky (Laborec a Cirocha), do ktorých ústi viacero obojstranných prítokov. Územie obce Hrabovec nad Laborcom patrí povodiu: Laborca.

Laborec pramení v Nízkych Beskydách v nadmorskej výške (682 m n.m.) a je dlhý 129 km. Priberá prevažne ľavostranné, dosť rozvinuté prítoky: Výravu, Udavu a Cirochu, s ktorými nad Humenným vytvárajú vejár tokov.

Klimatické pomery

Územie obce Hrabovec nad Laborcom patrí do teplej až mierne teplej klimatickej oblasti. Väčšinu územia okresu vrátane obce Hrabovec nad Laborcom, možno zaradiť do teplej klimatickej oblasti. V obci Hrabovec nad Laborcom vejú severné a severovýchodné vetry. Priemerná ročná teplota sa pohybuje okolo 8 – 9 °C. Priemerné ročné sumy globálneho žiarenia sú 1100 – 1150 kWh.m². Ročný priebeh teplôt býva pomerne pravidelný. Najteplejší mesiac je júl (22 – 23 °C), najchladnejší január (-4 - -5 °C). Maximum zrážok je v letných mesiacoch, minimum v marci. Priemerný ročný úhrn zrážok sa pohybuje v rozmedzí 700 – 800 mm. Podnebie obce je mierne. Prvé mrazy nastávajú v prvej polovici novembra, a posledné okolo 10. apríla. Silnejšie mrazy nastávajú koncom novembra. Koncom

decembra pôda úplne zamrzá. Rozmrzne koncom marca, takže možno začať so siatím. V zime napadá sneh vyše 60 cm.

Rastlinstvo a živočíšstvo

Územie Zemplína do ktorého patrí aj obec Hrabovec nad Laborcom je charakteristické tromi botanickými oblasťami – panónskou, východokarpatskou a západokarpatskou. Južná časť Zemplína patrí do panónskej botanickej oblasti, ktorá je takmer úplne odlesnená a premenená na kultúrnu step s vinohradmi, ovocnými sadičkami, ornou pôdou a lúkami. Na nivách Latorice, Uhu a Bodrogu sa nachádzajú zvyšky chráneného lužného lesa. Nižšie časti pohorí zaberajú najmä dubové lesy, vo vyšších častiach Slanských vrchov prevládajú bučiny. Najčastejšími drevinami sú vrbky, jelše, topole, brezy a jasene. Medzi vzácne rastlinné druhy patria leknovec štítnatý, žerušnica malokvetá, truskavec obyčajný, korunka strakatá, jesienka obyčajná a pod. Na svahoch Vihorlatských vrchov sa stretávajú panónske, východokarpatské a západokarpatské druhy. Na južnom upätí Vihorlatských vrchov sa nachádzajú porasty teplomilných dúbav, ktoré vo vyšších polohách nahrádzajú bukové lesy. V nadmorskej výške nad 700 metrov sa miestami vyskytuje jedľa biela, smrek a borovica. Vo Vihorlatských vrchov nájdeme aj viaceré vzácne a chránené rastliny, napr. kýchavica biela, kostihoj srdcovitý, prilbica jedovatá drsnoplodá, skopólia kránska, kostrava ovčia vihorlatská, tavolník prostredný a iné. Severná časť Zemplína patrí do východokarpatskej botanickej oblasti. V nižších polohách vrchov je dubový les, v celej oblasti však prevláda buk. Miestami je primiešaná jedľa a borovica. Medzi vzácne druhy rastlín tu patria: iskerník karpatský, zvonček jedľový, perovník pštroší, horec luskáčovitý, scila dvojlistá atď.

Fauna Zemplína je tiež veľmi pestrá. Živočíchy patria tak medzi zástupcov spoločenstiev listnatého a ihličnatého lesa, ako i polí lúk, vodných tokov, vodných plôch a ich brehov. Bežne sa tu vyskytuje zajac poľný, bažant poľovný, srnec lesný, jeleň lesný, diviak lesný. Zo vzácných a chránených druhov tu žije rys ostrovid, vlk dravý, mačka divá, medveď hnedý, zubor hôrny, výr skalný, sova dlhochvostá, orol krikľavý, kuna lesná a skalná, haja červená vydra riečna, jazvec lesná, krkavec čierny, korytnačka močiarna. Z vodného vtáctva sú najvýznamnejšími zástupcami hus divá, kačica divá, bocian biely, bocian čierny, rybár bahenný, sliepočka zelenooká. Drobný motýlik *Vespina slovaciella* je pozoruhodný tým, že je doposiaľ známy len z územia Zemplína. Z plazov je to mlok karpatský, salamandra škvritá, jašterica živorodá, vretenica obyčajná. Z rýb tu nachádzame sumce, šťuky, zubáče, pstruhy, kapre, bolene, pleskáče a iné. Chránené sú mihule a hrúzy.

Podnebie a vegetácia podmieňujú faunu a flóru, v obci a okolí. Dominantné sú listnaté stromy, prevláda lesný porast buk a breza, no v okolitých lesoch sa nachádzajú aj ihličnaté stromy. Okolité lesy, predovšetkým v minulosti, boli bohaté na divú zver. Viaceré druhy, ako napr.: diviak, vlk, liška,

srnčia zver , zajace, a i., sa tu vyskytujú i dnes. Z vtáctva sa tu vyskytuje jastrab, sova, vrabec, lastovička, kukučka, slávik, sýkorka, škovránok, vrana, divá hus, divá kačica. Uprostred dediny na nefunkčnom elektrickom stĺpe majú hniezdo bociany, ktorý sem pravidelne každoročne prilietajú.

Celkovo možno povedať, že príroda v okolí obce Hrabovec nad Laborcom je pekná a poskytuje možnosti pre turistiku a prechádzky po čerstvom vzduchu. Rovnako tunajšie lesy sú bohaté na huby, čo využívajú mnohí obyvatelia obce nielen na prechádzku prírodou, ale aj na uspokojenie hubárskej záľuby.

2.2. Analýzy hospodárskeho, sociálneho, environmentálneho rozvoja a rozvoja kultúry obce

Analýza hospodárskeho rozvoja

Technická infraštruktúra

Kvalita technickej infraštruktúry je jedným z hlavných kritérií pre posúdenie základnej vybavenosti územia. Infraštruktúra je nie len nevyhnutným prvkom zabezpečenia kvality bývania miestnych obyvateľov, ale zároveň je základným determinantom dostupnosti územia z hľadiska rozvoja podnikateľských aktivít. Budovanie infraštruktúry je časovo a finančne náročným procesom, ale je nevyhnutné z hľadiska sociálno-ekonomického rozvoja územia.

Technická infraštruktúra - v roku 2015 bolo v obci evidovaných:

- obecný vodovod je v obci od r.2003	100%
- plynifikácia od r. 1996.....	100%
- zásobovanie el. energiou od r. 1950.....	100%

Zásobovanie pitnou vodou

Zásobovanie obce Hrabovec nad Laborcom pitnou vodou zabezpečuje verejný vodovod v obci. Obec začala s jeho výstavbou v roku 1998 a v roku 2003 bola výstavba vodovodu skolaudovaná a daná do prevádzky.

Odtokové pomery

Správcom vodného toku je Slovenský vodohospodársky podnik, **Povodie Bodrogu a Hornádu** š.p..

Kanalizačná sieť a odvádzanie a čistenie odpadových vôd

V súčasnosti v obci Hrabovec nad Laborcom nie je vybudovaná kanalizačná sieť. Rokoch 2010, 2011 boli vybudované dve stoky v dĺžke 652 m zatiaľ bez napojenia na ČOV, pripravuje sa napojenie obce na ČOV v Zbudskom Dlhom.

Plynofikácia

Obec je úplne plynofikovaná. Zemný plyn (ZP) sa v obci v najväčšej miere používa na účely vykurovania, prípravu teplej vody, varenie a na technologické účely. Monopolným dodávateľom ZP v obci v súčasnosti je fi SPP a.s.. V obci sú vytvorené podmienky pre pripojenie všetkých rodinných domov a občianskej vybavenosti podľa individuálnych požiadaviek obyvateľov obce a jednotlivých podnikateľských subjektov. Plynofikácia obce umožnila využívať zemný plyn na vykurovanie v celom zastavanom území obce. Vzhľadom k tomu, že riešené územie vykazuje nízka koncentráciu potrieb tepla, čo súvisí s hustotou osídlenia a charakterom obytnej zástavby (väčšinou samostatné rodinné domy) a občianskej vybavenosti v obci, zásobovanie bytovo-komunálnych objektov teplom je v súčasnosti prevádzkané prevažne na báze zemného plynu. Pre rodinné domy a nízko podlažné objekty bez centrálnej dodávky tepla a teplej vody je komplexné používanie plynu okrem potreby vykurovania, aj na ohrev teplej vody a varenia. Plynové kúrenie má obvykle formu ústredného vykurovania, ale realizuje sa aj samostatnými plynovými pecami.

Zásobovanie elektrickou energiou

Obec Hrabovec nad Laborcom (počet domov: 138, obyvateľov : 537) je zásobovaná elektrickou energiou. Miestna sekundárna elektrická sieť 0,4 kV je vybudovaná podľa ulíc vonkajším vedením AIFe42/6 prevažne na betónových stĺpoch. Jednotliví odberatelia sú pripojení na sekundárnu sieť vzdušnými domovými prípojkami. Vonkajšie osvetlenie je zabezpečené výbojkovými svietidlami, upevnenými na stĺpoch sekundárneho vedenia, perspektívne sa uvažuje s ich náhradou LED lampami. Ovládanie zapínania a vypínania je automatické, časovými spínačmi.

Pri riešení spôsobu zásobovania teplom v riešenom území bude potrebné vychádzať z prioritných funkcií obce, ktorými sú obytná funkcia a rekreácia. Zachovanie čistoty ovzdušia v celom území si vyžaduje použitie ušľachtilých médií akými sú zemný plyn a elektrická energia. Postupne je potrebné nahradiť všetky zdroje tepla so spaľovaním tuhého paliva novou technológiou, ktorá využíva ekologické druhy palív. V zastavanom území obce je možné používať v maximálnej miere pre vykurovanie biomasu. Toto riešenie si však vyžaduje Ďalšie investície environmentálneho charakteru, na financovanie ktorého môže obec využiť prostriedky z rôznych grantov, štrukturálnych fondov ako aj z environmentálneho fondu.

Telekomunikačné napojenie

Rozvoj telekomunikácií za posledné desaťročie zaznamenal výrazný kvantitatívny i kvalitatívny rast, predstihujúci mnohonásobne rozvoj ostatných odvetví technickej infraštruktúry. Je to jednak prestavbou a rekonštrukciou pevnej telefónnej siete a ústrední, ale hlavne rozvojom mobilných telefónnych systémov a ich plošného uplatnenia a rozvojom internetovej siete.

Obec Hrabovec nad Laborcom z hľadiska telefonizácie je zaradená do uzlového telefónneho obvodu UTO Humenné a z hľadiska vyššej telefónnej úrovne do primárnej oblasti PO Humenné.

Rozvoj mobilnej telekomunikačnej siete zabezpečujú v súčasnosti traja operátori a to: ORANGE Slovensko, a.s. Bratislava, spoločnosť T-mobile a Telefonica O2 Slovakia. Tieto spoločnosti majú po území Slovenska rozmiestnené svoje základňové, prenosové a centrálné stanice podľa vlastných navrhnutých koncepcií rozvoja týchto spoločností, za pomoci ktorých zabezpečujú pre svojich užívateľov pokrytie signálom GSM v pásme 900 a 1 800 MHz.

Obec má dobré GSM pokrytie od mobilných operátorov: Orange a.s.

Na Obecnom úrade (OcÚ) je zriadená stanica miestneho rozhlasu (MR).

Rozvod MR je urobený vzdušnými vodičmi a na samostatných oceľových stožiaroch.

Káblová televízia v obci - nie

Prístup k internetu v obci - áno

Dopravná infraštruktúra

Kvalitná dopravná infraštruktúra a dobrá dopravná dostupnosť sú základné predpoklady rozvoja obce, ktoré významne ovplyvňujú jej hospodársky potenciál, spôsob života i životnú úroveň jej obyvateľov. Veľký význam dopravy je daný jej podstatným vplyvom na efektivitu dovozu vstupov do územia a vývozu výstupov výroby z daného územia.

Dopravná dostupnosť regiónu a efektívny dopravný systém na jeho území je jedným z dôležitých predpokladov rozvoja cestovného ruchu. Poloha obce Hrabovec nad Laborcom na rozhraní okresných miest Humenné a Medzilaborce poskytuje dobré predpoklady na dostatočné dopravné prepojenie obce s okolím. Obec má priame dopravné spojenie prostredníctvom cestnej i železničnej siete. Kvalita niektorých miestnych komunikácií však nie je postačujúca.

V roku 2015 bolo v obci evidované:

- rozsah miestnych komunikácií.....	2 000 m
- SAD.....	1 zastávka
- ŽSR.....	1 zastávka

Cestná doprava

Prešovský kraj má z hľadiska medzinárodnej dopravy významnú polohu na osi sever – juh, ale aj východ – západ. Prechádza ním dôležitý hlavný slovenský severný koridor Bratislava-Žilina-Poprad-Prešov-Košice (diaľnica D1), v smere sever-juh východný medzinárodný koridor Poľsko-Stará Ľubovňa-Prešov (rýchlostná cesta R3 sa napája na diaľnicu D1) a Poľsko-Palota Radošice-Humenné-Prešov, ktorý pokračuje po spoločnej trase do Košíc a Maďarska.

V obci, akou je Hrabovec nad Laborcom je dopravné spojenie dôležité najmä z dôvodu dochádzky miestnych obyvateľov do zamestnania v priľahlých obciach a v mestách Humenné (vzdialenosť 21 km) a Medzilaborce (vzdialenosť 20 km).

Prímestská doprava

Prímestskú dopravu zabezpečuje SAD Humenné, a.s. ako aj Železnice SR. Spoje premávajú v podobe autobusovej dopravy. Obyvatelia majú možnosť využívať dopravné služby autobusovými linkami denne. Prvý autobus (smer Humenné) odchádza z obce o 6:00 ráno a posledný o cca: 16:10 popoludní. V smere z Humenného premávajú linkové autobusy v čase od 7:10 ráno do 17:30 večer. V dňoch pracovného pokoja a školských prázdnin sú spoje redukované. Uvedenú frekvenciu autobusového spojenia možno považovať za primeranú, ale zároveň nevyhnutnú z hľadiska podpory zamestnanosti v obci a spotreby sociálnych a iných služieb (ktoré nie sú v obci k dispozícii) občanmi v okresnom meste.

Železničná doprava

Územím Prešovského kraja vedie železničná trať medzinárodného a celoštátneho významu Kysak-Prešov-Plaveč-hr.SR/PR, ktorou je región pripojený na I. hlavný ťah SR a na medzinárodné železničné trate. Ďalšou traťou regionálneho významu Prešov-Strážske-Humenné, na ktorú sa napája regionálna trať Humenné-Medzilaborce. Všetky železnice majú prioritný význam z hľadiska prepravy nákladov a doplňujúci z hľadiska osobnej dopravy. Územím obce prechádza železničná trať. Prvý vlak (smer Humenné) odchádza z obce o 4:55 ráno a posledný o cca: 20:55 večer. V smere z Humenného premávajú vlaky v čase od 4:20 ráno do 22:27 večer. Prvý vlak (smer Medzilaborce) odchádza z obce o 5:06 ráno a posledný o cca: 23:15 večer. V smere z Medzilaboriec premávajú vlaky v čase od 4:12 ráno do 20:10 večer.

Letecká doprava

Najbližšie letiská sú v Kamenici nad Cirochou (30 km od Hrabovca nad Laborcom), v Prešove (100 km od Hrabovca nad Laborcom) a v Košiciach (120 km od Hrabovca nad Laborcom). Letisko Kamenica nad Cirochou slúži hlavne tunajšiemu aeroklubu, ktorý ponúka možnosť motorového i bezmotorového lietania, vyhlídkové lety, parašutizmus, ako aj možnosť využitia prístávacích plôch na komerčné účely. Letisko Prešov-Nižná Šebestová slúži okrem vojenskej cvičnej prevádzky helikoptérovej základne na nepravidelné civilné lety aerotaxi a na činnosti Slovenského národného aeroklubu. Medzinárodné letisko Košice je druhým najväčším letiskom na Slovensku. Poloha letiska je asi 6 km južne od centra mesta Košice. V súčasnosti je letisko schopné obslúžiť od malých „business“ lietadiel po Boeing 767 a Airbus 300. V roku 1992 bola kompletne zrekonštruovaná vzletová a prístávacia dráha, ktorej konečná dĺžka dosahuje 3 100 m. V súčasnosti je možné odletieť z letiska Košice takmer do celého sveta, vďaka dopravcom, ktorí zabezpečujú denné spojenie Košíc s Viedňou, Prahou a Bratislavou. Pravidelnými leteckými spoločnosťami operujúcimi z/do Košíc sú České aerolinie, Tyrolean Airways, SkyEurope Airlines, Slovenské aerolinie. V roku 2001 začala výstavba nového terminálu, ktorého kapacita a vybavenie budú spĺňať svetový štandard v príslušnej oblasti leteckého priemyslu. Kapacita terminálu po dokončení bude 700 000 cestujúcich ročne a 1 000 cestujúcich za hodinu.

Ekonomická základňa obce

Hospodárenie obce

Prehľad hospodárenia obce v období od 2010 – 2015 (EUR)						
Roky	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Bežné príjmy	200 477	234 338	197 022	177 124	192 331	318 498
Kapitálové príjmy	63 499	68 307	0	0	0	0
Príjmy z fin. operácií	3 730	12 946	4 406	0	0	63 743
Príjmy spolu	267 706	315 591	201 428	177 124	192 331	382 241
Bežné výdavky	180 650	229 838	181 325	165 169	179 502	312 499
Kapitálové výdavky	80 029	73 752	186	250	0	61 250
Výd. z fin. operácií	0	12 000	14 000	11 363	8 484	8 484
Výdavky spolu	260 679	315 590	195 511	176 782	187 986	382 233
Zisk/Strata	+ 7 027	+ 1 000	+ 5 917	+ 342	+ 4 345	+ 8

Tab. č. 3 Hospodárenie obce
(zdroj: Obecný úrad Hrabovec nad Laborcom)

Hospodárenie obce za sledované obdobie (vid' tab. č. 3) vykazuje vo všetkých prípadoch kladný hospodársky výsledok. V roku 2010 vykázala obec najväčší zisk počas sledovaného obdobia, 7 027 EUR. Vzhľadom na veľkosť obce možno hospodárenie obce považovať za veľmi pozitívne s tendenciou trvalej stability zabezpečenia všetkých potrebných samosprávnych funkcií. Toto pozitívne smerovanie v hospodárení dáva všetky predpoklady na ďalší rozvoj obce, a to aj v smerovaní štrukturálnych fondov EÚ.

Obec Hrabovec nad Laborcom leží mimo záujmového územia inovačných pólov rastu. Pre obce ležiace mimo pólov rastu rieši plánované aktivity **Program rozvoja vidieka 2016 – 2023** v rámci skupiny opatrení **3.4. Obnova a rozvoj obcí, občianskej vybavenosti a služieb**.

2.2.2. Analýza sociálneho rozvoja

2.2.2.1. *Ludské zdroje*

Demografická situácia

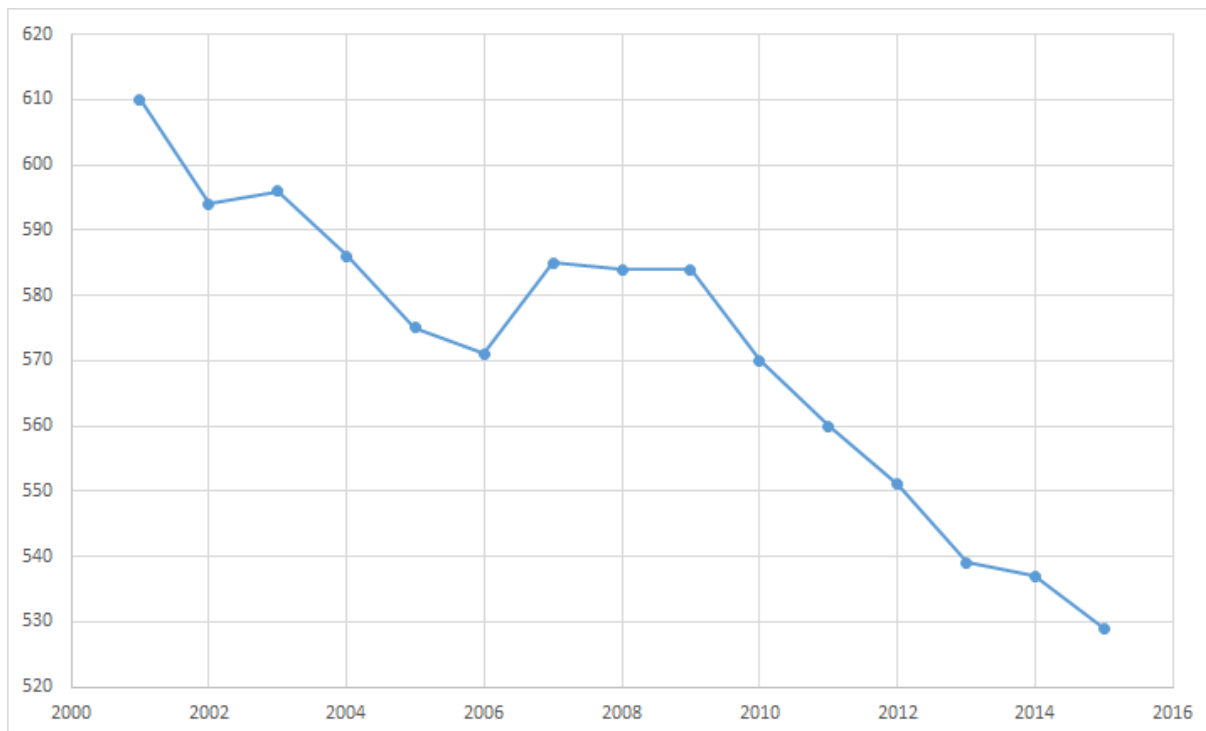
Úroveň sociálneho rozvoja charakterizuje viacero ukazovateľov, medzi ktoré patrí aj demografická situácia a zloženie obyvateľstva. Pre demografický vývoj je vo všeobecnosti charakteristický znižujúci sa prirodzený prírastok obyvateľstva a starnutie populácie. Uvedený vývoj je charakteristický aj pre obec Hrabovec nad Laborcom. V súčasnosti žije v obci 529 obyvateľov. Obyvateľstvo je rozhodujúcim rozvojovým faktorom každej vidieckej obce, teda aj obce Hrabovec nad Laborcom.

V budúcnosti by mohlo dôjsť k postupnému zlepšeniu demografického profilu obce a zabezpečeniu stabilnejšej základne pre dlhodobý rast počtu obyvateľov prirodzenou cestou predovšetkým prisťahovanie nových obyvateľov, hlavne mladých rodín.

Historický vývin počtu obyvateľov

Historický vývoj obyvateľstva v obci charakterizuje nasledujúci graf:

Rok	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Počet obyvateľov	575	571	585	584	584	570	560	551	539	537	529

Dostupné údaje od roku 1921 sú uvedené v tabuľke nižšie:

Rok	1921	1930	1950	1961	1970	1980	1991	2001	2002	2003	2004
Počet obyvateľov	429	436	511	688	667	597	575	610	594	596	586

Rok	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Počet obyvateľov	575	571	585	584	584	570	560	551	539	537	529

Graf č. 1 Historický vývoj obyvateľstva
(zdroj: Štatistický úrad Slovenskej republiky)

Pri hodnotení demografického vývoja obce (viď. graf č.1) od začiatku minulého storočia je možné sledovať, že až do konca 50-tych rokov počet obyvateľov narastal, avšak do konca 90-tych rokov demografický vývoj obce zaznamenáva klesajúcu tendenciu. Od začiatku nového storočia po súčasnosť sa vývoj obce výraznejšie nemenil.

Počet obyvateľov /2009-2015/

Vývoj počtu obyvateľov má za sledované obdobie rokov 2009 - 2015 je v obci prevažne **stabilný**.

Údaje o počtoch obyvateľov obce Hrabovec nad Laborcom, za posledných 7 rokov, sú znázornené v nasledovnej tabuľke:

Počet obyvateľov v obci Hrabovec nad Laborcom / 2009 - 2015 /							
Rok	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Počet	584	570	560	551	539	537	529

Tab. č. 4 Vývoj počtu obyvateľov obce Hrabovec nad Laborcom v rokoch 2009 – 2015
(zdroj: Obecný úrad Hrabovec nad Laborcom)

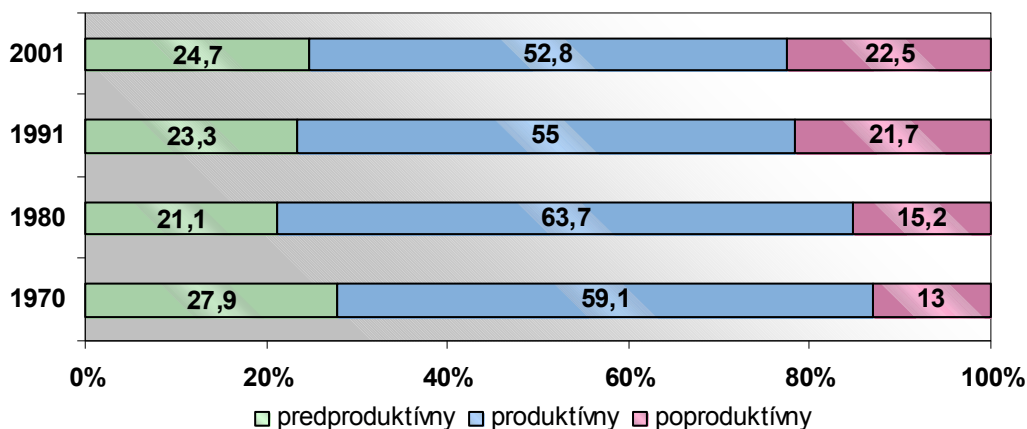
Veková štruktúra obyvateľstva

Od sčítania v roku 1970 (viď. graf č.2) je zaznamenaný všeobecný trend starnutia populácie, hoci v Hrabovec nad Laborcom oproti iným vidieckym obciam nie až tak badateľný. Tento nastúpený proces sa prejavuje jednak znižovaním pôrodnosti ako aj zvyšovaním podielu starších vekových kategórií.

Na spresnenie predstavy o štruktúre populácií podľa veku je vhodné vyčleniť tri základné vekové skupiny – predproduktívny, produktívny a poproduktívny vek.

- predproduktívny vek: 0-14 rokov
- produktívny vek: 15 – 54 rokov u žien, 15 – 59 rokov u mužov
- poproduktívny vek: 55 a viac – ženy, 60 a viac – muži

Veková štruktúra obyvateľstva obce Hrabovec nad Laborcom v %

Graf č. 2 Demografický vývoj obyvateľstva
(zdroj: Štatistický úrad Slovenskej republiky)

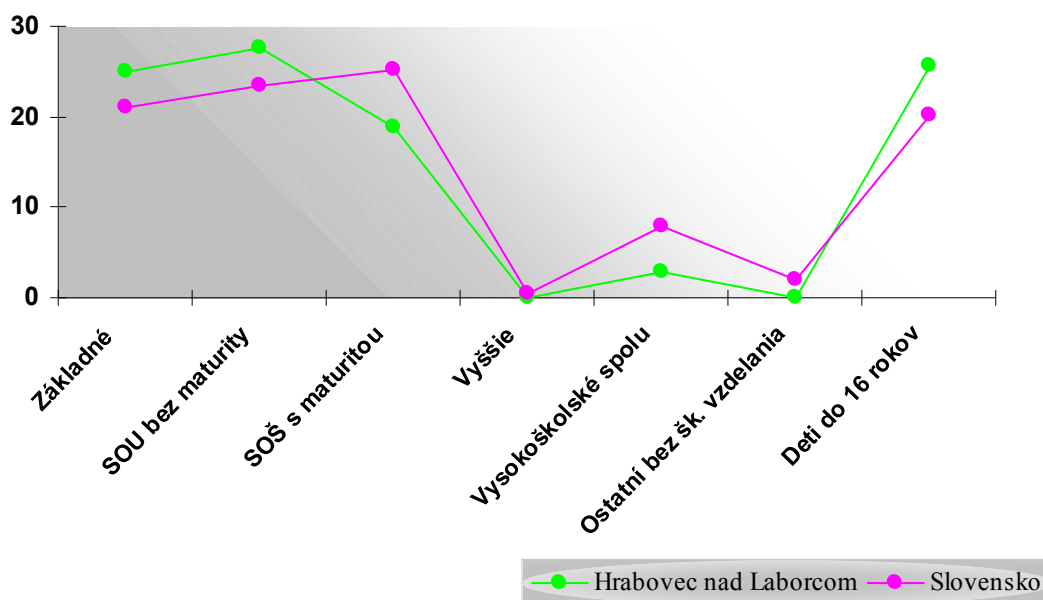

Štruktúra obyvateľstva podľa ukončeného vzdelania v roku 2001

Nasledujúca tabuľka a graf prezentujú vzdelanostnú štruktúru obyvateľstva v obci Hrabovec nad Laborcom v porovnaní s obyvateľmi Slovenska v roku 2001.

Ukončené školské vzdelanie	Hrabovec nad Laborcom %	Slovensko %
Základné	24,90	21,06
SOU bez maturity	27,70	23,50
Úplné stredné s maturitou	18,90	25,12
Vyššie	-	0,50
Vysokoškolské	2,80	7,87
Ostatní bez udania školského vzdelania	-	1,88
Deti do 16 rokov	25,70	20,07
Spolu	100	100

Tab. č. 5 Štruktúra obyvateľstva podľa ukončeného vzdelania
(zdroj: Štatistický úrad Slovenskej republiky)

Graf č. 3 Štruktúra obyvateľstva podľa ukončeného vzdelania
(zdroj: Štatistický úrad Slovenskej republiky)

Školské vzdelanie je výrazom kultúrnej vyspelosti každej spoločnosti. Je jedným z činiteľov ovplyvňujúcich životnú úroveň a podmieňujúcich úspešný rozvoj národného hospodárstva vo všetkých jeho oblastiach.

Vzdelanostná štruktúra obyvateľov obce má nasledovnú štruktúru (viď. tab. č. 5, graf č.3). Najväčší počet obyvateľov populácie disponuje stredoškolským vzdelaním s maturitou. Minimálne percento pripadá na obyvateľov s vyšším odborným vzdelaním. Pri porovnaní vzdelanostnej štruktúry obyvateľov obce Hrabovec nad Laborcom a Slovenskej republiky za rok 2001 je vyššie zastúpenie obyvateľov Hrabovca nad Laborcom pri základnom a SOU bez maturity. V ostatných stupňoch vzdelania je v porovnaní so Slovenskom percentuálne zastúpenie v obci Hrabovec nad Laborcom nižšie.

Národnostná a religiózna štruktúra obyvateľstva

Národnostne je Obec Hrabovec nad Laborcom jednoliata, 98,69 % tvorí obyvateľstvo slovenskej národnosti, z ostatných má veľmi malé zastúpenie rusínska a česká národnosť.

Z hľadiska náboženského vyznania sú jednotlivé cirkvi zastúpené nasledovne: 95,25 % tvorí Rímskokatolícka, Gréckokatolícka tvorí zhruba 4,10 % a Pravoslávna 0,33 %.

Hrabovec nad Laborcom	Trvale bývajúce obyvateľstvo	Z toho národnosť									
		Slovenská	Maďarská	Rómska	Česká	Rusínska	Ukrajinská	Ruská	Nemecká	Poľská	Nezistené/ ostatné
Spolu v %		98,69	0	0	0,66	0,66	0	0	0	0	0

Tab. č. 6 Národnostná štruktúra Obce Hrabovec nad Laborcom (zdroj SOBD 2001)

Náboženské vyznanie	v %
Rímskokatolícka cirkev	95,25
Gréckokatolícka cirkev	4,10
Evanjelická cirkev	0,0
Pravoslávna cirkev	0,33
Cirkev československá husitská	0,0

Ostatné	0,0
Bez vyznania	0,0
Nezistené	0,33

Tab. č. 7 Náboženská štruktúra Obce Hrabovec nad Laborcom
(zdroj SOBD 2001)

Vývoj nezamestnanosti

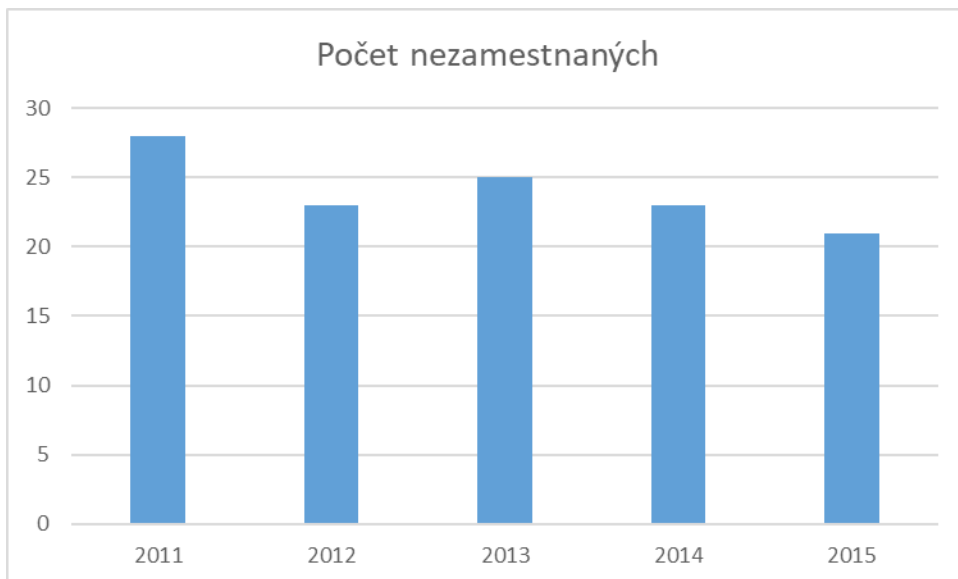
Od roku 1989 sa na vývoji zamestnanosti začalo výrazne prejavovať spomalenie dynamiky hospodárskeho rastu. Likvidácia pracovných miest v dôsledku transformačných a reštrukturalizačných procesov nebola kompenzovaná vytváraním nových pracovných miest v ozdravených častiach hospodárstva. Pre celú ekonomiku je charakteristická vysoká miera nezamestnanosti a nízka tvorba nových pracovných miest.

Vývoj nezamestnanosti vo všeobecnosti v Prešovskom kraji (11,62 %)* zaznamenáva mierne klesajúci trend, ale jej súčasná úroveň je spolu s Košickým (12,86 %)* a Banskobystrickým krajom (14,05 %)* najvyššia spomedzi ostatných krajov na Slovensku. V rámci Prešovského kraja má okres Humenné spomedzi trinástich okresov najnižšiu nezamestnanosť (11. priečka - 9,31 %).

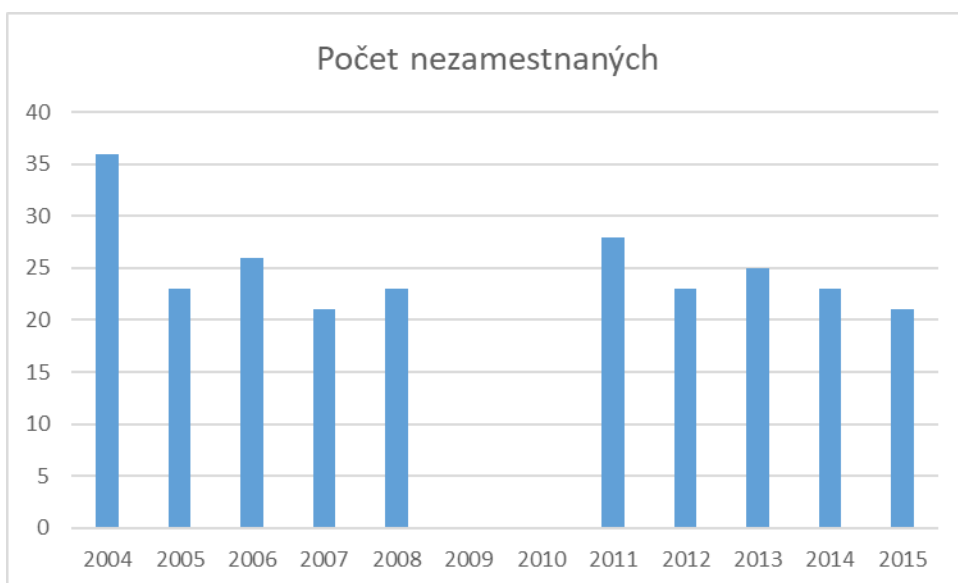
* aktuálny stav k 29.02.2008, ÚPSVaR

Mierne zlepšovanie situácie je výsledkom priamych investícií, ktoré sú priamym zdrojom tvorby nových pracovných miest. Absolútny počet evidovaných nezamestnaných obyvateľov v obci prezentuje nasledujúca tabuľka a graf:

Rok	2011	2012	2013	2014	2015
Počet	28	23	25	23	21

Rok	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Počet nezamestnaných	36	23	26	21	23	0	0	28	23	25	23	21

Tab. č. 8 Počet nezamestnaných v obci
(zdroj: Obecný úrad Hrabovec nad Laborcom)

Graf č. 4 Počet evidovaných nezamestnaných (zdroj: Obecný úrad Hrabovec nad Laborcom)

Za sledované obdobie posledných päť rokov (viď. graf č.4) má počet nezamestnaných osôb v obci kolísavú tendenciu. Ale zároveň zaznamenávame oproti roku 2008 a súčasnosťou výrazný pokles. Samospráva obce má však iba obmedzené možnosti na vytváranie pracovných miest, preto jednou z možnosti zamestnávania osôb, je v spolupráci s Obvodným úradom práce sociálnych vecí a rodiny v Humennom, zamestnávať obyvateľov v rámci aktivačných prác.

Verejné služby zamestnanosti

Na zabezpečovanie práva občanov na zamestnanie je zriadený Úrad práce sociálnych vecí a rodiny (ÚPSVaR) ako verejnoprávna inštitúcia, ktorý v rozsahu svojej pôsobnosti, ako jeden z viacerých subjektov v súčinnosti s reprezentatívnymi organizáciami zamestnancov a zamestnávateľov vykonáva politiku zamestnanosti.

ÚPSVaR je hlavnou inštitúciou realizujúcou politiku trhu práce, čo je systém podpory a pomoci občanom pri ich začleňovaní na pracovné miesta na trhu práce formou sprostredkovania zamestnania, poskytovania poradenstva, prispôsobovaním profesijnej štruktúry nezamestnaných a zamestnancov pomocou rekvalifikácií, podporovanie vytváranie nových pracovných miest zamestnávateľmi pomocou poskytovania príspevkov v rámci aktívnej politiky trhu práce a poskytovaním podpory v nezamestnanosti.

Pri poskytovaní verejných služieb zamestnanosti obec spolupracuje s ÚPSVaR v Humennom, pri vytváraní dočasných pracovných miest, ktoré sú nevyhnutným predpokladom zachovania pracovných návykov dlhodobo nezamestnaných. Obec spolupracuje rovnako aj pri realizácii aktívnej politiky trhu práce (AFTP), v rámci ktorej sa pomocou nástrojov AFTP predovšetkým podporuje vytváranie nových pracovných miest zamestnávateľmi, ako aj obcou samotnou.

Obec v oblasti aktívnej politiky zamestnanosti dočasne zamestnáva nezamestnaných občanov v rámci malých obecných služieb. V prevažnej miere výkon týchto pracovných činností zahŕňa údržbu verejných priestranstiev.

Ekonomická aktivita obyvateľstva

V obci pôsobí niekoľko podnikateľských subjektov. Vo väčšine prípadov sa jedná o malých a drobných podnikateľov a živnostníkov, ktorý sa orientujú predovšetkým na drevospracujúci priemysel, poskytovanie služieb občanom v obci a stavebníctvo .

Potenciál obce je v rozvoji cestovného ruchu, agroturistiky a služieb s tým priamo spojených.

Funkciu zásobovania obce základným spotrebným tovarom plnia predajne v obci.

Štruktúru podnikateľských subjektov v Obci Hrabovec nad Laborcom popisuje nasledovná tabuľka:

P.č.	Názov firmy	Sídlo	Prevádzka
1.	Marcela Blaščuková - L'VIV	Hrabovec n/ L.	Hrabovec n/ L.
2.	Jozef Duda	Hrabovec n/ L.	Hrabovec n/ L.
3.	Anton Slivka AMAMS	Hrabovec n/ L.	Humenné
4.	COOP Jednota, spotrebné družstvo	Humenné	Hrabovec n/ L.
5.	Ing. Igor Šefčík - ISMODEL	Hrabovec n/ L.	Hrabovec n/ L.
6.	Pavol Dupal' - Glória	Hrabovec n/ L.	Hrabovec n/ L.
7.	Ján Cichý	Hrabovec n/ L.	Hrabovec n/ L.
8.	Štefan Cichý	Hrabovec n/ L.	Hrabovec n/ L.
9.	Ján Juhás Drevovýroba	Hrabovec n/ L.	Hrabovec n/ L.
10.	Ing. Jozef Juhás - JJ	Hrabovec n/ L.	Hrabovec n/ L.
11.	Ján Kondor	Hrabovec n/ L.	Hrabovec n/ L.
12.	Anna Pecalová	Hrabovec n/ L.	Hrabovec n/ L.
13.	Ing. Stanislav Demčák	Hrabovec n/ L.	Hrabovec n/ L.
14.	Mária Popčáková	Hrabovec n/ L.	Hrabovec n/ L.
15.	Svetoslav Gamrat	Hrabovec n/ L.	Hrabovec n/ L.
16.	Marcel Cichý	Hrabovec n/ L.	Hrabovec n/ L.
17.	Michal Kondor	Hrabovec n/ L.	Hrabovec n/ L.
18.	Lukáš Gužik	Hrabovec n/ L.	Hrabovec n/ L.
19.	Andrej Bachura KO.PO.BA	Hrabovec n/ L.	Hrabovec n/ L.
20.	Vladimír Čeremeta	Hrabovec n/ L.	Hrabovec n/ L.
21.	František Demčák	Hrabovec n/ L.	Hrabovec n/ L.
22.	Eduard Šefčík	Hrabovec n/ L.	Hrabovec n/ L.

Tab. č. 9 Podnikateľské subjekty v obci Hrabovec nad Laborcom, rok 2008

(zdroj: Živnostenský register SR)

2.2.2.2. Sociálna infraštruktúra

Domový a bytový fond

Úroveň bývania je jednou zo základných charakteristík životnej úrovne obyvateľstva. Jej vývoj úzko súvisí s rastom počtu obyvateľstva, jeho štruktúrou a rozmiestnením. Ovplyvňuje úroveň reprodukcie pracovných síl, pôsobí na celkový životný štýl obyvateľstva.

Jedným zo základných predpokladov na riešenie celkovej nepriaznivej situácie v regióne, ako sú nízka ekonomická aktivita obyvateľov a nepriaznivý demografický vývoj s priamym dopadom na jeho vekovú štruktúru, je vytváranie podmienok na bývanie.

Domový a bytový fond sa sústreďuje v tradičných rodinných domoch a významnou mierou sú zastúpené aj bytové domy. Pri porovnaní s priemernými ukazovateľmi štandardu bývania okresu Humenné sa zistilo, že domový a bytový fond v obci Hrabovec nad Laborcom sa vyznačuje vyšším priemerným štandardom, najmä z hľadiska kritérií veľkosti obytnej plochy, počtu obytných miestností a počtu osôb na 1 obytnú miestnosť. Kvalita bývania v obci je tiež vyššia. Vidieť to z ukazovateľov vybavenosti osobným automobilom, kúpeľňou, alebo sprchovým kútom, či počítačom a automatickou práčkou.

Nasledujúca tabuľka prezentuje domový a bytový fond v obci Hrabovec nad Laborcom v roku 2011:

Domový a bytový fond v obci Hrabovec nad Laborcom							
Rok	Rodinné domy			Byty			
	Domy spolu	Trvale obývané domy	Neobývané domy	Byty spolu	Trvale obývané byty v rodinných domoch	Neobývané byty	Neobývané byty vyčlenené na rekreáciu
2011	167	147	20	-	-	-	-

Tab. č. 10 Domový a bytový fond
(zdroj: Obecný úrad Hrabovec nad Laborcom)

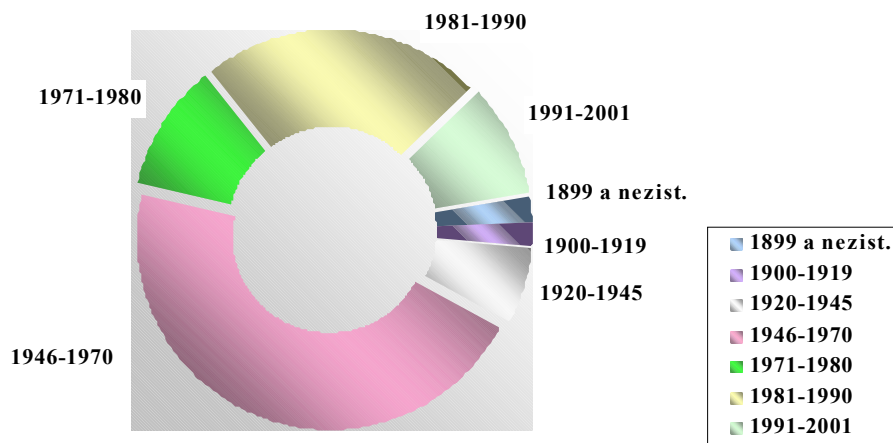
Veková štruktúra bytového fondu

Veková štruktúra bytového fondu v obci Hrabovec nad Laborcom		
Obdobie výstavby	Domový fond	%
1899 a nezistené	3	2,1
1900 - 1919	3	2,1
1920 - 1945	9	6,4
1946 - 1970	64	45,7
1971 - 1980	15	10,7
1981 - 1990	33	23,6
1991 - 2001	13	9,4
Spolu	140	100

Tab. č. 11 Veková štruktúra bytového fondu
(zdroj: Štatistický úrad Slovenskej republiky)

Veková štruktúra bytového fondu v obci Hrabovec nad Laborcom v %

Graf č. 5 Veková štruktúra bytového fondu
(zdroj: Štatistický úrad Slovenskej republiky)

Výstavba v obci (viď. graf č.5) je charakteristická prevahou novšej povojnovej zástavby so zastúpením základnej občianskej vybavenosti. Veková štruktúra rodinných domov je uspokojujúca, nakoľko väčšina rodinných domov bola postavená v rokoch 1946 až 1970. V 70 - tých rokoch minulého storočia nastal útlm vo výstavbe. Ale od roku 1981 až po súčasnosť je situácia v obci priaznivá. Je predpoklad, že so zlepšením životnej úrovne obyvateľstva dôjde aj k rozšíreniu individuálnej bytovej výstavby.

Pomerne vysoký podiel z celkového počtu RD sú neobývané RD, čo priamo súvisí s nepriaznivým demografickým vývojom v obci. Základným zámerom obce v oblasti bývania je zabezpečiť rozvoj bývania vo všetkých jeho zložkách. Stratégiu rozvoja bývania je potrebné založiť na usmerňovaní a zosúladení verejných a súkromných aktivít, finančných, územných a ľudských zdrojov. Vychádzať je nutné pri tom zo schváleného Programu rozvoja bývania vypracovaného Ministerstvom výstavby a regionálneho rozvoja SR, z vydaných Smerníc na poskytovanie dotácií na obstaranie nájomných bytov, na odstraňovanie systémových porúch bytových domov, zo schváleného zákona NR SR č. 124/1996 Z.z. o Štátnom fonde rozvoja bývania v znení neskorších úprav a k nemu schválených.

Strategickým cieľom bytovej výstavby by malo byť – dosiahnuť bežný európsky štandard. Bývanie pre mladé rodiny, obyvateľov žijúcich pod hranicou sociálneho minima a prestárlych občanov by malo byť porovnateľné so sociálnou výstavbou v krajinách EÚ. Je potrebné sa v obci začať zaoberať možnosťou výstavby nájomných bytov pre mladých ľudí pomocou ŠFRB, aby mladí

Ľudia mali možnosť mať vlastné bývanie a po založení rodiny zostať v obci. Cieľom je zastaviť znižovanie počtu obyvateľov a zvyšovanie počtu detí a tým aj zachovanie ZŠ s MŠ. Je potrebné pokračovať v bytovej výstavbe nájomných bytov a to buď pomocou úverov zo ŠFRB, alebo aj pomocou prostriedkov zo súkromného sektora.

Školstvo

Účelom koncepcie školstva je v rámci decentralizácie a transformácie štátnej správy podporovať rozvoj základných škôl, stredných škôl, mimoškolských a predškolských zariadení s cieľom tvorby optimálnych podmienok pre výchovno-vzdelávací proces. Základné spoločenské zmeny, s ktorými sú spojené novo sa formujúce ekonomické vzťahy a sociálne postavenie ľudí v nich, sa prejavuje aj v požiadavkách na jedinca ako pracovnú silu. Cieľom školskej politiky v duchu Národného programu výchovy a vzdelávania a v duchu európskej dimenzie je zlepšenie kvality a efektívnosti školského vzdelávania, aby sa mladým ľuďom zabezpečilo, že im budú vštepené adekvátne schopnosti a zručnosti, ktoré im umožnia stať sa informovanými, aktívnymi a zodpovednými občanmi a tým sa zabezpečí ich integrácia do spoločnosti a pripravenosť pre pracovný život.

Na základe zákona č. 416/2001 Z. z. o prechode niektorých pôsobností z orgánov štátnej správy na obce a na vyššie územné celky s účinnosťou od 1. 7. 2002 prešli materské školy, základné školy a základné umelecké školy do zriaďovateľskej pôsobnosti obcí a miest.

Základnú školskú infraštruktúru obce tvoria 2 školské zariadenia, ktoré sú v zriaďovateľskej pôsobnosti obce Hrabovec nad Laborcom: 1 materská škola a 1 základná škola /1.-4. ročník./

V roku 1940 bola vystavaná štátna škola a v roku 1986 bola vybudovaná nová materská škola v obci. Druhý stupeň základnej školy navštevujú deti v obci Koškovce.

Rok	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15
Počet žiakov	15	15	12	8	10	10

Tab. č. 12 Počet žiakov Materskej školy
(zdroj: Obecný úrad Hrabovec nad Laborcom)

Rok	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15
Počet žiakov	20	18	18	18	17	14

Tab. č. 13 Počet žiakov Základnej školy
(zdroj: Obecný úrad Hrabovec nad Laborcom)

Zdravotníctvo

Priamo v obci sa nenachádza žiadne sociálne ani zdravotnícke zariadenie. Táto situácia je spôsobená jednak nestrediskovým významom obce ako aj strediskových obcí Radvaň nad Laborcom a Koškovce a okresného mesta Humenné, ktoré poskytuje komplexnú zdravotnú i sociálnu starostlivosť.

Administratíva

V zmysle zákona o obecnom zriadení obec má dva orgány: obecné zastupiteľstvo a starosta obce. Každý z orgánov obce má svoje samostatné postavenie dané ústavou a zákonmi a nie sú vo vzťahu vzájomnej podriadenosti či nadriadenosti. Obyvatelia obce nepriamo, prostredníctvom týchto dvoch orgánov vykonávajú samosprávu obce. Ďalšie orgány, ako je napr. obecný úrad, komisie a pod. sú len odvodenými orgánmi obecného zastupiteľstva. Obecný úrad, ktorý je výkonným orgánom obecného zastupiteľstva a starostu, zabezpečuje organizačné a administratívne veci obecného zastupiteľstva a starostu, ako aj orgánov zriadených obecným zastupiteľstvom.

V obci sa nachádza kancelária obecného úradu.

2.2.3. Analýza environmentálneho rozvoja

2.2.3.1. Prírodné pomery

Pôdne podmienky

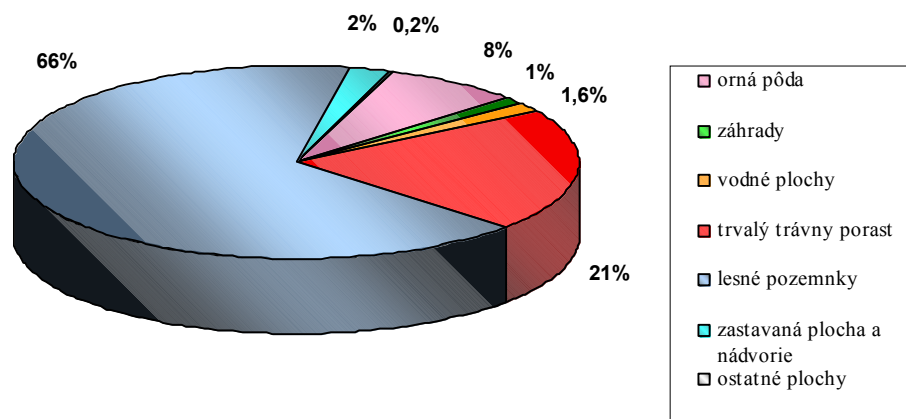
V súčasnosti má obec kataster o rozlohe 1 354 ha.

Druh pôdy	ha
Poľnohospodárska pôda	401
Poľnohospodárska orná pôda	107
Poľnohospodárska pôda -záhrady	15
Poľnohospodárska pôda – ovocný sad	0
Poľnohospodárska pôda – trvalý trávny porast	279
Poľnohospodárska pôda - vinice	0
Nepoľnohospodárska pôda	953
Nepoľnohospodárska pôda – lesný pozemok	897

Nepoľnohospodárska pôda – vodná plocha	22
Nepoľnohospodárska pôda – zastavaná plocha a nádvorie	32
Nepoľnohospodárska pôda – ostatné plochy	2
Celková výmera obce	1 354

Tab. č. 14 Druh a výmera pôdy v katastri obci Hrabovec nad Laborcom (zdroj: Katastrálny portál SR)

Graf č. 6 Rozloženie pôdy v katastri obce Hrabovec nad Laborcom (zdroj: Katastrálny portál SR)

V rámci poľnohospodárskej pôdy (viď. graf č.6) prevláda orná pôda, ktorá predstavuje až 8 %. Trvalé trávnaté porasty zaberajú 21 % z poľnohospodárskej pôdy a najmenej a to len 1 % patrí záhradám. Z uvedeného zdroja vyplýva, že nepoľnohospodárska pôda predstavuje 953 ha, čo je až 70 % plochy katastra.

Ekologická významnosť územia

Územie katastra obce patrí do 1. stupňa ochrany. Prvý stupeň ochrany ako všeobecná ochrana platí na celom území Slovenskej republiky a súhlas organu ochrany krajiny sa vyžaduje na :

- umiestňovanie skládok hnojív a oplocovanie pozemkov mimo sídiel
- likvidáciu terasovitých poľnohospodárskych pozemkov na svahoch a na likvidáciu medzí, v ktorých sa nevyžaduje súhlas organu ochrany prírody
- zasypávanie a odvodňovanie močiarov, jazier a mokradí
- umiestňovanie a rozširovanie záhradkárskych a chatových osád
- leteckú aplikáciu chemických látok a hnojív
- vypaľovanie trávnatých porastov

Miera ekologickej stability krajiny

Najčastejšie sa na hodnotenie ekologickej stability krajiny používa koeficient systému ekologickej stability (SES). Na posúdenie miery ekologickej stability krajiny sa používajú metódy, ktoré stabilitu posudzujú podľa kvalitatívnych a kvantitatívnych charakteristík biotechnických prvkov.

SES – stupeň ekologickej stability

Slúži na posúdenie plošného zastúpenia jednotlivých krajinných prvkov podľa ich vplyvu akým pôsobia stabilizujúco alebo destabilizujúco v prírodnom prostredí. Klasifikácia kvantitatívneho hodnotenia krajiny podľa SES je uvedená v tabuľke:

Typ krajiny	SES
Výrazne nestabilizovaná	< 0,50
Nestabilizovaná	0,51 -1,0
Čiastočne nestabilizovaná	1,01 -3,0
Stabilizovaná	3,01 – 4,5
Výrazne stabilizovaná	> 4,50

Tab. č. 15 Ekologická stabilita krajiny

Výpočet stupňa ekologickej stability bol získaný váhovým koeficientom podľa vzťahu:

$$SES = \frac{Pop.ESop + Pza.ESza + Ptt.ESst + Ple.ESle + Pvo.ESvo + Pzp.ESzp + Posp.ESosp}{CPkú}$$

$$SES = 4,32$$

SES - stupeň ekologickej stability územia

Pop – plocha ornej pôdy v katastrálnom území **ESop**- ekologický stupeň ornej pôdy (0,77)

Pza – plocha záhrad a ovocných sádov **ESza** – ekologický stupeň záhrad (3,0)

Ptt - plocha trvalých trávnatých porastov **ESst** - ekologický stupeň trvalých trávnatých porastov (4,0)

Ple -plocha lesov **ESle** - ekologická stabilita lesov (5,0)

Pvo - plocha vodných plôch **ESvo** - ekologický stupeň v. plôch (4,0)

Pzp	-plocha zastavaného územia	ESzp	-ekologický stupeň zastavaného územia (1,0)
Posp	-ostatná plocha	ESosp	- ekologický stupeň ostatných plôch (0,5)
CPkú	- celková plocha katastrálneho územia		

Na základe hore uvedenej klasifikácie je vypočítaná hodnota stupňa ekologickej stability za celé katastrálne územie **4,32** čo charakterizuje územie ako **stabilizované**.

Územie bolo výrazne poznamenané ľudskou činnosťou, čím sa pôvodná krajinná štruktúra zmenila. Ekologickú stabilitu katastra zabezpečuje hlavne vysoký podiel lesných pozemkov a trvale trávnatých porastov.

Systém ekologickej stability územia však hodnotí katastrálne územie ako celok, neberie do úvahy, že sa katastrálne územie skladá z dvoch navzájom odlišných celkov extravilánu a intravilánu. V koeficiente tiež nie je zohľadnená heterogénnosť územia extravilánu (parcelácia pozemkov) ornej pôdy, ani vývoj územia, ktorého prírodné procesy sú uzatvorené v rámci povodí.

Kvalita pôdy patrí medzi najvýznamnejšie faktory využívania a rozvoja územia obce. Vzhľadom k veľmi dlhému času jej obnovy je potrebné v maximálnej miere zohľadňovať jej prirodzené vlastnosti. Rozsah pôdneho fondu je obmedzený a práve preto musí byť v plnom rozsahu racionálne využívaný. Medzi hlavné negatívne faktory, ktoré ovplyvňujú pôdnu produkciu a jej environmentálne funkcie patria najmä zhutňovanie a acidifikácia pôd, neuvážené rekultivácie pôd, neúmerne meliorácie, nadmerná chemizácia, stále sa zvyšujúca erózia, zosuvy, divoké skládky a emisno-imisná kontaminácia pôd.

V súčasnosti je na Slovensku vyčlenených 12 najohrozenejších oblastí s pôdami kontaminovanými rizikovými látkami. Iba 65 % pôd SR patrí do kategórie nekontaminovaných a vyskytujú sa prevažne v oblastiach s najproduktívnejšími pôdami. Z environmentálneho hľadiska má negatívny dopad na pôdu priemysel, komunálny odpad a poľnohospodárstvo – najmä spotreba minerálnych hnojív a prípravkov na ochranu rastlín.

Lesné hospodárstvo

V lesnom hospodárstve prebehla reprivatizácia, ktorej výsledkom je vznik a fungovanie spoločnosti:

- **Urbárska spoločnosť** /bola v obci založená v roku 1991/

Vývoj a súčasný stav tunajšieho lesného spoločenstva je podmienený špecifickými a prírodnými a antropogénnymi činiteľmi. Súčasná biodiverzita lesného rastlinstva je výsledkom dlhého procesu ľudskej činnosti hlavne v oblasti poľnohospodárstva a lesníctva. Z uvedeného dôvodu sa v okolí obce nenachádzajú prirodzené lesné spoločenstvá, ktoré by boli ukázkou autoregulačných procesov. V okolí obce sa z hospodársky využiteľných drevín vyskytujú spoločenstvá dubových a bukových porastov približne v rovnakom zastúpení. Ekologická štruktúra lesov je nadpriemerná s výskytom veľmi kvalitných lokalít. Je to územie s biologickými, estetickými a krajskými hodnotami. Sú to napríklad bukové porasty, alúvia riek a potokov, až celé lesné komplexy.

Významným problémom je environmentálny dopad hospodárskej činnosti. Podobne ako vo všetkých oblastiach Slovenska, aj tu sa prejavuje jej negatívny vplyv. Vysoké hodnoty oxidu siričitého spôsobujú nadmernú kyslosť dažďovej vody s negatívnym vplyvom hlavne na spoločenstvá ihličnatých lesov. Kyslé dažde spolu s pôsobením biologických škodcov spôsobujú vysychanie lesného porastu. Ten následne nemôže plniť svoju akumuláciu funkciu a spolu so zvyšujúcimi sa emisiami oxidu dusíka pôsobí na znižovanie objemu zrážok. Zmena klímy a uvedený proces má negatívny vplyv na tunajší ekosystém, ktorý hlavne v prípade rastlinstva pomaly mení svoju štruktúru a prirodzenú biodiverzitu.

Správa povodí

Právna starostlivosť o vodu je vymedzená v zákone NR SR č. 184/2002 Z. z. o vodách a o zmene a doplnení niektorých zákonov (vodný zákon) s účinnosťou od 1. júna 2002. Tento zákon vytvára podmienky na všestrannú ochranu povrchových vôd a podzemných vôd vrátane vodných ekosystémov a od vôd priamo závislých krajinných ekosystémov, na zlepšenie stavu povrchových vôd a na ich účelné a hospodárne využívanie.

Kvalita vody v tokoch je ovplyvňovaná produkciou priemyselných a splaškových vôd a intenzívnou poľnohospodárskou činnosťou spojenou s používaním hnojív. V oblasti znečisťovania a ohrozovania akosti povrchových a podzemných vôd v súčasnej dobe na území celého okresu sa javí nedisciplinovanosť a nerešpektovanie zákonných noriem obyvateľmi okresu a to hlavne vypúšťaním obsahu žump do povrchových a podzemných vôd.

Zásobovanie pitnou vodou

V zmysle zákona SNR č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení je obec zodpovedná za zásobovanie obce pitnou vodou a zodpovedá za odvádzanie odpadových vôd, ktoré vzniknú na území obce. Vodovod, na ktorý je obec napojená, sa nachádza v správe Východoslovenských vodární a kanalizácií, a.s..

Oblasť je významnou z hľadiska prirodzenej akumulácie podzemných vôd. Keďže sa v dôsledku prírodných daností dostávajú povrchové znečistenia do týchto vôd bez dostatočnej filtrácie, ich kvalita priamo závisí od vhodného spôsobu ľudskej činnosti. V prvom rade ide o poľnohospodárstvo a s ním spojenú chemizáciu. Nesprávnymi postupmi a nakladaním s priemyselnými hnojivami a a skládkami domového odpadu, ale i škodlivými zásahmi jednotlivcov, sa kvalita podzemných vôd znižuje.

2.2.3.2. Životné prostredie

Priemysel, energetika, doprava a ťažba nerastných surovín majú okrem hospodárskeho významu značne negatívny vplyv na krajinnoprirodné prostredie v katastrálnom území obce a jej blízkom okolí. Obec leží na území, ktoré sa vyznačuje väčšou alebo menšou variabilitou prírodných a antropogénnych javov, čo závisí od jeho geologických, geomorfologických a iných pomerov. Charakterizuje ju značná pestrosť prírodných hodnôt, ale aj rôznorodé spôsoby jeho hospodárskeho využitia. Prítomnosť prírodných hodnôt a potreba zvýšenej ochrany územia ovplyvňuje zákonite aj spoločensko-hospodársku činnosť v obci, ktorá sa prejavuje hlavne v možnosti zakladania len ekologicky nezávadných prevádzok a obmedzených možnostiach hospodárskeho využívania okolitých lesných porastov, vodných tokov a okolitej pôdy.

Starostlivosť o územie

Územným plánovaním sa sústavne a komplexne rieši priestorové usporiadanie a funkčné využívanie územia, určujú sa zásady, navrhuje sa vecná a časová koordinácia činností ovplyvňujúcich životné prostredie, ekologickú stabilitu, kultúrno – historické hodnoty územia, územný rozvoj a tvorbu krajiny v súlade s princípmi trvalo udržateľného rozvoja. Územné plánovanie je v súčasnosti upravené zákonom č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku v znení neskorších predpisov.

Územno - plánovacia dokumentácia je základným nástrojom územného rozvoja a starostlivosti o životné prostredie v obci. Obec Hrabovec nad Laborcom má vypracovaný a schválený Územný plán obce.

Ochrana ovzdušia

Na ochranu ovzdušia v obci pred potenciálnymi a reálnymi zdrojmi znečistenia slúži zákon č. 309/1991 Z.z. o ochrane ovzdušia pred znečisťujúcimi látkami v znení neskorších predpisov. Upravuje práva a povinnosti právnických a fyzických osôb pri ochrane ovzdušia pred vnášaním znečisťujúcich látok ľudskou činnosťou a spôsobom obmedzenia následkov znečisťovania. V zákone sú definované znečisťujúce látky, zdroje znečisťovania, povinnosti právnických a fyzických osôb ako aj prevádzkovateľov zdrojov znečistenia ovzdušia, poplatky a pokuty za znečisťovanie ovzdušia.

Ovzdušie v obci Hrabovec nad Laborcom je zaťažované základnými znečisťujúcimi látkami (tuhé prachové a plynné exhaláty), pričom najväčším producentom je miestna doprava a kotolne. Postupnou plynifikáciou jednotlivých tepelných zdrojov a vytvorením izolačnej zelene je predpoklad eliminácie týchto emisií.

Ochrana pôdy

Dlhodobým pôsobením intenzifikačných faktorov a všeobecným zhoršovaním kvality životného prostredia utrpeli na kvalite všetky druhy pôd. Devastáciu a znečisťovanie hornej vrstvy litosféry a reliéfu spôsobujú aj divoké skládky odpadu (uvedené aktivity vo svojej záverečnej fáze si jednoznačne vyžadujú rekultiváciu daného územia).

Kvalita pôdy patrí medzi najvýznamnejšie faktory využívania a rozvoja územia obce. Vzhľadom k veľmi dlhému času jej obnovy je potrebné v maximálnej miere zohľadňovať jej prirodzené vlastnosti. Rozsah pôdneho fondu je obmedzený, a práve preto musí byť v plnom rozsahu racionálne využívaný. Medzi hlavné negatívne faktory, ktoré ovplyvňujú pôdnu produkciu a jej environmentálne funkcie patria najmä zhutňovanie a acidifikácia pôd, neuvážené rekultivácie pôd, neúmerne meliorácie, nadmerná chemizácia, stále sa zvyšujúca erózia, zosuvy, divoké skládky a emisno-imisná kontaminácia pôd.

Väčšina tunajších pôd bola ovplyvnená činnosťou človeka. Nesystémové úpravy v krajine, ako napr. likvidácia rozptýlenej zelene, neopodstatnené melioračné úpravy a rekultivácie narušili vodný režim v krajine (vysoký výpar, pokles hladiny podzemných vôd, urýchlenie odtoku vody) a podporili negatívny vplyv vodnej a veternej erózie a tiež zasolovanie a pod.

Ochrana a kultivácia pôdneho krytu vyplýva aj zo vstupu Slovenskej republiky do európskych štruktúr. Obec sa preto musí pri výkone činností v oblasti ochrany pôd riadiť nasledujúcou legislatívou:

- Zákon SNR č. 307/1992 Zb. o ochrane PPF v znení neskorších predpisov,
- Nariadenie vlády SR č. 152/1996 Z.z. o základných sadzbách odvodov za odňatie poľnohospodárskej pôdy z PPF,
- Rozhodnutie MP SR č. 531/1994-540 o najvyšších prípustných hodnotách škodlivých látok v pôde a o určení organizácií oprávnených zisťovať skutočné hodnoty týchto látok.

Súvisiace právne normy:

- Zákon NR SR č. 162/1995 Z.z. o katastri nehnuteľností a o zápise vlastníckych a iných práv k nehnuteľnostiam (katastrálny zákon)
- Vyhláška UGKK SR č. 79/1996 Z.z., ktorou sa vykonáva zákon NR SR o katastri nehnuteľností a o zápise vlastníckych a iných práv k nehnuteľnostiam
- Zákon SNR č. 229/1991 Zb. o úprave vlastníckych vzťahov k pôde a inému poľnohospodárskemu majetku v znení neskorších predpisov
- Zákon SNR č. 330/1991 Zb. o pozemkových úpravách, usporiadaní pozemkového vlastníctva, pozemkových úradoch, pozemkovom fonde a o pozemkových spoločenstvách v znení neskorších predpisov
- Zákon NR SR č. 180/1995 Z.z. o niektorých opatreniach na usporiadanie vlastníctva k pozemkom
- Zákon NR SR č. 181/1995 Z.z. o pozemkových spoločenstvách
- Zákon NR SR č. 136/2000 Z.z. o hnojivách
- Zákon NR SR č. 332/1996 Z.z. o vinohradníctve a vinárstve a o zmene zákona č. 61/1994 Zb. o rozvoji rastlinnej výroby v znení zákona č. 132/1989 Zb.
- Zákon NR SR č. 64/1997 Z.z. o užívaní pozemkov zriadených v záhradkárskych osadách a o vysporiadaní vlastníctva k nim.

Hluk

Najväčším zdrojom hluku na území obce je železničná doprava. Iné významné zdroje hluku sa v obci Hrabovec nenachádzajú.

Odpadové hospodárstvo

Základným právnym predpisom pri predchádzaní vzniku odpadov a pri nakladaní s odpadmi je zákon NR SR č. 223/2001 Z. z. o odpadoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ktorý

nadobudol účinnosť 1. júla 2001. Jedným zo základných nástrojov stratégie hospodárenia s odpadmi je vypracovanie „Programov odpadového hospodárstva“. Program odpadového hospodárstva Slovenskej republiky vypracováva Ministerstvo životného prostredia a následne samosprávny kraj, obec a pôvodca odpadu.

Pri riešení problematiky zneškodňovania komunálnych odpadov z územia obce je potrebné vychádzať z cieľov spracovaného Programu odpadového hospodárstva Slovenskej republiky 2006 - 2010 a rešpektovať všeobecne záväzné nariadenie obce na likvidáciu odpadu.

Opatrenia riešenia odpadového hospodárstva si dávajú za cieľ:

- obmedzenie vzniku odpadov
- zaviesť kompostovanie
- zvyšovanie využívania odpadov (druhotných surovín)
- postupne dopracovať a realizovať projekt zberu separovaného a nebezpečného odpadu
- navrhnuť na likvidáciu a sanáciu všetky divoké skládky v obci.

Tuhý komunálny odpad – zber komunálneho odpadu v obci zabezpečuje mesto Medzilaborce, ktoré zhromažďovaný odpad vyváža na skládku odpadov Krásny Brod. Odpad sa odváža 1 krát do mesiaca.

Doteraz zabezpečovala zber komunálneho odpadu firma Fúra, ktorá vyvážala odpad na skládku odpadov Papín. Vývoz bola zabezpečovaný 2 krát do mesiaca.

Od roku 2015 zabezpečuje vývoz TDO mesto Medzilaborce. Vývoz je raz mesačne a vyváža sa na skládku v Krásnom Brode. Obec zaviedla žetonový zber. Vyvážané sú označené nádoby, domácnosti platia podľa množstva vyvezených nádob.

Separovaný zber – z triedeného odpadu sa zbierajú sklo, plasty, elektrošrot a textil.

Separovaný odpad zabezpečuje spoločnosť STAFER Michalovce. Obec sa dôsledne venuje separácii komunálnych odpadov.

V obci nie je vybudované obecné kompostovisko.

Do budúcnosti plánuje obec zefektívniť separáciu komunálneho odpadu, vybudovať kompostovisko a vybudovať priestory vyhovujúce normám EÚ, čo by pozitívne vplývalo na znižovanie zaťaženia obecného rozpočtu, ako aj životného prostredia.

Chránené územie

Kataster obce zasahuje aj do chráneného vtáčieho územia Laborecká vrchovina (ďalej len „chránené vtáčie územie“), ktoré boli navrhnuté na vyhlásenie z dôvodu zabezpečenia priaznivého stavu biotopov, druhov vtákov európskeho významu a biotopov sťahovavých druhov vtákov sovy dlhochvostej, orla krikľavého, bociana čierneho, haje červenej, muchárika bieločrného, muchárika červenohrdlého, strakoša červenochrbtého, penice jarabej, jariabka hôrneho, chriašteľa poľného, datľa čierneho, datľa bieločrbtého, žlty sivej, lelka lesného, škovránka stromového, rybárika riečného, datľa prostredného, bociana bieleho, včelára lesného, pŕhľaviara čiernohlavého, krutihlava hnedého, muchára sivého, žltouchvosta lesného, hrdličku poľnú, prepelicu poľnú, strakoša sivého a brehuľu hnedú a zabezpečenia podmienok ich prežitia a rozmnožovania.

2.2.4. Analýza rozvoja kultúry a cestovného ruchu

Kultúrny a spoločenský život, tradície

Kultúra je nielen ozdobou našej spoločnosti, ale je nezastupiteľnou sférou spoločenského života v dnešnej dobe. Pôsobí na myslenie a duchovne obohacuje celkový život človeka.

Nositeľom kultúrneho a spoločenského života v obci Hrabovec nad Laborcom je obecný úrad, cirkev, záujmové združenia občanov a spoločenské organizácie. Obec ešte má zriadenú oficiálnu webovú stránku.

Nachádzajú sa tu nasledovné spoločenské organizácie a záujmové združenia :

Organizácia	Predmet činnosti
TJ Družtevník	Športová činnosť
ÚŽS ZO Hrabovec nad Laborcom	Kultúrno – spoločenská činnosť
PZ Jariabok	Výkon práva poľovníctva

Tabuľka č. 16 Záujmové združenia a športové a spoločenské organizácie v obci Hrabovec nad Laborcom (zdroj: Obecný úrad Hrabovec nad Laborcom)

PZ Jariabok

Pred rokom 1944 ako prví poľovníci v obci boli: Michal Juhás, Ján Katana, Juraj Kucan. V roku 1957 sa vytvorila poľovnícka spoločnosť Jazvec a jej členmi boli Michal Kolesár- predseda, Ján Kababík- tajomník, Jozef Timuľak- poľovnícky hospodár, Ján Kataník, Ján Kucan.

Terajšie poľovnícke združenie obhospodaruje 2820 ha pôdy, z toho 830 ha lesa. Toto poľovnícke združenie patrí medzi najlepšie v okrese. Príkladne sa stará o prikrmovanie zverí, o výchovu svojich členov formou rôznych prednášok. Lovec Michal Kolesár je majiteľom diviačích klov, ktoré boli ohodnotené na výstave v Brne počtom bodov 125,70- zlatá medaila. Fotografia s popisom je uvedená v knihe Poľovnícke trofeje Slovenska str.281. Na výstave v Nitre boli ďalšie trofeje ohodnotené takto: Jozef Karol- diviačie kly-124,50 b., zlatá medaila. Jelenie, Ján Juhás a Michal Kolesár- strieborná medaila. Diviačie trofeje boli vybrané na svetovú výstavu do Bulharska, ktorá sa uskutočnila 1981 v Polvdive. Chovateľ Jozef Oráč majiteľ plemena psa Štajerský-Ďurič získal v súťaži v rámci ČSSR 1. miesto a stal sa víťazom./10/

Popri týchto činnostiach a organizáciách existovali v obci aj iné. Napr. Únia žien, Hudobný krúžok, Čitateľský krúžok, Zväz invalidov, Slovenský zväz drobnochovateľov, ale aj dobrovoľná divadelná činnosť. Významné miesto mal aj Požiarny zbor, ktorý organizoval mnohé súťaže a podujatia a vychovával mladých zručných požiarnikov. Významnú úlohu zohral aj DFS Hrabovčatá, ktorý však ukončil svoju činnosť.

Každoročne obec usporadúva kultúrne a športové podujatia. Kalendár podujatí, ktoré sa konajú každoročne je nasledovný:

Mesiac	Podujatie	účel	organizátor
Máj	Deň matiek	oslava	OcÚ
Jún	Deň detí	oslava	OcÚ, ZŠ s MŠ
August	Futbalový turnaj, Deň rodiny	športová akcia	OcÚ, TJ
Október	Strieborný podvečer	oslava	OcÚ
December	Mikuláš	oslava	OcÚ

Tabuľka č. 17 Kalendár podujatí Obce Hrabovec nad Laborcom
(zdroj Obecný úrad Hrabovec nad Laborcom)

Kultúrne zariadenia

Stav v Hrabovci nad Laborcom je nasledovný:

- Obec Hrabovec nad Laborcom má vybudovaný kultúrny dom, pre zhromaždenia občanov a spoločenské podujatia.
 - V obci sa nachádza rímskokatolícky kostol zasvätený Ružencovej Panne Márii. Konsekrovaný 11. júna 1995. Farský úrad sa nachádza v Zbudskom Dlhom.
- Terajšie priestorové vybavenie obce pre oblasť kultúry je dostatočné.

Telovýchovné a športové zariadenia

Šport má pre rozvoj spoločnosti kľúčový význam, športovanie prispieva k rozvoju osobnosti, rozvíja fyzické a duševné zdravie, vôľové vlastnosti a charakter človeka.

V zmysle zákona č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení, v znení neskorších zmien a doplnkov obec vykonáva okrem iného výstavbu, údržbu a správu športových zariadení, utvára podmienky pre telesnú kultúru a šport. V zmysle zákona č. 288/1997 Z.z. o telesnej kultúre obec utvára podmienky pre rozvoj telesnej kultúry, najmä na rozvoj športu pre všetkých a podporuje organizovanie telovýchovných, turistických a športových podujatí. V živote obce najpopulárnejším športom je futbal.

Zariadenia pre športovú činnosť predstavujú športové priestory areálu futbalového ihriska a areálu základnej a materskej školy.

Športová činnosť v obci sa naplno rozvinula v 50. rokoch vznikom Telovýchovnej jednoty Družstevník. Futbalisti úspešne propagovali meno svojej obce. Dospelí, dorastenci aj žiaci dlhodobo dosahujú dobré výsledky v oblastných súťažiach.

Jej počiatky siahajú do roku 1950 kedy bol Jánom Kababíkom založený MS Sokol. Mal okolo 50 členov. Ako prvý bol založený futbalový oddiel, neskôr lyžiarsky a volejbalový. V tom istom roku bolo založené futbalové ihrisko pri rieke. Jeho nerovný terén bol najprv zoraný a upravený lopatami. Futbalové bránky boli vyhotovené z materiálu, ktorý darovalo Polesie v Hrabovci nad Laborcom. Po požiari v roku 1951 utrpel Sokol veľké škody, pretože zhorela celá výstroj, no tieto škody boli postupom času odstránené.

V roku 1974 sa telovýchovná jednota s názvom TJ Slovan zmenila na TJ Družstevník Krosna. Futbalisti v tomto roku dosiahli najväčší úspech v dedinskej histórii, keď sa umiestnili na 3. mieste. Dorastenci sa umiestnili na 1. mieste a tak postúpili do II. triedy. Novotou v súťaži bolo aj to, že po

prvý krát začali súťažiť žiaci. V roku 1975 sa začali vybavovať podklady na výstavbu futbalového ihriska „ Pod Brehom“. V roku 1976 sa uskutočnila výstavba futbalového ihriska v hodnote 305 000 korún.

Rok 1977 bol s napätím očakávaný. Konečne po dlhom období bolo 10. júla 1977 slávnostne otvorené nové futbalové ihrisko „ Pod Brehom“. Na otvorení sa podieľal Ján Hopta. Pri tejto príležitosti bol usporiadaný futbalový turnaj „ O pohár predsedu Jednotného roľníckeho družstva Krosna“ za účasti týchto oddielov: ligový dorast Chemlon Humenné, Družstevník Ľubiša, Družstevník Radvaň a Hrabovec. Vyhrali dorastenci Humenného.

Úspešne si viedli aj lyžiari i keď neboli veľmi vhodné snehové podmienky. Telovýchovnej jednote sa dostalo vysokého uznania, keď bola poverená Krajským výborom Československého zväzu telesnej výchovy vykonaním I. kola krajských kvalifikačných pretekov dorastu. Organizačne bol pretek dobre zvládnutý. Obecná mládež pekne prezentovala svojím výkonom obec.

Aj stolnotenisový oddiel si počínal veľmi dobre. Oddiel v ročníku 1976-77 skončil na prvom mieste a bol jasným favoritom na postup do krajskej súťaže, čo sa však neuskutočnilo.

V roku 1980 si telovýchovná jednota pripomenula 30. výročie svojho založenia. Mala tri oddiely. Futbalový, lyžiarsky a stolnotenisový, ktoré si počínali veľmi dobre.

V roku 1983 sa po prvý raz obecným futbalistom podarilo prebojovať do krajskej súťaže. trénerom bol Ľudomír Choluja z Humenného. Futbalisti sa umiestnili na peknom 6. mieste.

V neskoršom období bolo futbalové mužstvo účastníkom piatej ligy krajskej súťaže, no pre nedôstojné správanie bolo z tejto súťaže vylúčené. V súčasnosti (2007) v obci pôsobí futbalový oddiel v druhej triede okresnej súťaže, no umiestňuje sa na posledných priečkach. Tak isto pôsobia aj dorastenci a žiaci v malom okresnom futbale.

Rok 2006 sa stal osudným pre stolný tenis, kedy sa ukončila činnosť a hráči prestúpili do iných klubov.

Lyžiarsky oddiel už nefunguje a bohužiaľ sa v zime nekonajú preteky.

V strednodobom horizonte je potrebné zlepšiť podmienky pre všestrannejšie, komplexnejšie a bezpečnejšie využívanie školského telovýchovno–športového areálu, podporiť vznik celoročných otvorených športových plôch dobudovaním ihrísk v areáli ZŠ s MŠ, zabezpečiť priestor pre mládež na aktívne využitie voľného času, prispievať k lepšej fyzickej kondícii mládeže, ale i širokej verejnosti.

Ubytovacie zariadenia

V súčasnosti sa v obci nenachádza špecializované ubytovacie zariadenie.

Stravovacie a reštauračné služby

Stravovacie a reštauračné služby nie sú v obci poskytované, iba v okresnom meste Humenné. V obci chýba reštauračné zariadenie, ktoré by v tradičnom prostredí poskytovalo príležitostným ale aj ostatným návštevníkom obce tradičné jedlá typické pre túto oblasť.

Cestovný ruch

Cestovný ruch je interdisciplinárne odvetvie hospodárstva, na jeho realizácii sa podieľa mnoho ďalších oblastí, ako sú poľnohospodárstvo, priemysel, stavebníctvo, služby a pod. Predstavuje komplex vzťahov a javov, ktoré výrazne prispievajú k tvorbe pracovných miest, navyše investičné náklady na pracovné miesta sú nižšie než v priemysle.

Národný program rozvoja cestovného ruchu SR na základe zhodnotenia ponukovej stránky územia a jeho vybavenosti a posúdenia dlhodobých vývojových tendencií dopytu v cestovnom ruchu navrhuje rozvíjať nasledovné nosné formy cestovného ruchu:

- a)** Letná rekreácia, pri vodných plochách založená na kúpaní a vodných športoch, hobby turizmus, cykloturizmus, rôzne alternatívne tzv. soft formy cestovného ruchu, poľovnícky cestovný ruch, rôzne športy.
- b)** Mestský a kultúrny cestovný ruch.
- c)** Zdravotný cestovný ruch v jeho klasickej liečebnej podobe, ktorý je potrebné zachovať a popritom rozvíjať zdravotný cestovný ruch (relax, fitnes, prevencia, skrášľovanie, kondícia), ktorý začína prudko rásť prakticky v celosvetovom rozsahu.
- d)** Vidiecky cestovný ruch a agroturistika.
- e)** Doplnkové formy cestovného ruchu.

Na základe hore uvedenej klasifikácie nosných foriem cestovného ruchu Slovenska obec Hrabovec nad Laborcom v má reálny potenciál predovšetkým pre rozvoj vidieckej turistiky.

Krásna príroda obce i jej okolia má potenciál priťahovať návštevníkov (poľovníkov, turistov, cykloturistov, bežkárov atď.) v každom ročnom období.

Katastrálne územie obce nespadá v zmysle ÚPN – VÚC Prešovského samosprávneho kraja do rekreačného celku.

Územie okresu patrí medzi menej známe a vyhľadávané oblasti cestovného ruchu aj napriek tomu, že disponuje množstvom atraktivít, ktoré sú schopné uspokojiť aj náročnejších návštevníkov. Ponukovú bázu predstavuje hodnotná prírodná krajina i rad kultúrno – historických pamiatok. Územie okresu vytvára značný

Humenné

Približne 21 km od obce Hrabovec nad Laborcom v meste Humenné, je z hľadiska cestového ruchu zaujímavý gotický kostol zo 14.stor., upravovaný v 17. stor. Nachádza sa tu aj bývalý kláštor a kostol z 15.stor. s barokovo- rokokovými olejomaľbami a rokokovo-klasicistická synagóga z 18. stor. Renesančno-barokový kaštieľ zo 17. stor. postavený na mieste pôvodného nížinného vodného gotického hradu z 13. stor., bol neskôr viackrát upravovaný, koncom 19.stor. prestavaný do podoby francúzskych barokových zámkov. Jeden z najväčších na východnom Slovensku, dnes je v jeho priestoroch zriadené vlastivedné múzeum. V prísluší zámku Múzeum ľudovej architektúry a bývania (skanzen), sú prenesené najtypickejšie objekty z horného Zemplína, dominantnou je unikantný drevený kostolík z Novej Sedlice z r.1754 so vzácnym oltárom a ikonostasom. Okrem uvedených sa tu nachádza aj barokovo-klasicistický kostol z r. 1767, kostol na Kalvárii neoklasicistický z r. 1891 a kostol neogotický z konca 19.stor. V blízkosti mesta Humenného sanachádzajú dve národné rezervácie.

Humenská národná prírodná rezervácia, bola vyhlásená v r. 1980, rozloha 70,4 ha. Ochrana zalesneného južného úbočia Humenskej budovanej bazálnymi súvrstviami centrálnokarpatského flyšu. Rastú tu prevažne xerotermné drieňové duby s prechodom do lesostepi, výskyt chránených druhov fauny a flóry. Druhou je NR Humenský Sokol, vyhlásená v r. 1980, rozloha 241 ha. Ochrana zalesneného Sokola budovaného vápnitými pieskovecami a zlepcami kriedy so skalnými, trávnatými, lesostepnými a lesnými biocenózami. Lesný porast predstavujú drieňové dubiny prechádzajúce až do bučín. Zriedkavé druhy fauny a flóry.

Domaša

Cca 50 km od Hrabovca nad Laborcom sa nachádza rekreačné stredisko Domaša. Je najväčším rekreačným centrom regiónu. Ide o vodnú nádrž Domašu so strediskami Dobrá, Mládežnícka osada, Holčíkovce, Rybarska osada a Nová Keľča. Pri prevažne zalesnených, 40 km dlhých brehoch Domaše, sa nachádzajú zákutia vhodné na individuálnu turistiku, rybolov či pestovanie vodných športov. Nádrž má plochu 1 422 ha. Domaša je priehradné jazero v horskom prostredí Nízkych Beskýd, severne od mesta Vranov nad Topľou, napájané vodami rieky Ondavy. Priehrada bola vybudovaná v rokoch 1962-1966. Nádrž Domaše sa začala plniť 30. októbra 1965 a vodné dielo bolo odovzdané do prevádzky koncom roku 1966. Zaplavené boli obce Trepec, Keľča, Valkov, Petejovce, Dobrá nad

Ondavou, Veľká Domaša, čiastočne Turany nad Ondavou a Bžany. Pri priehrade je vybudovaná elektrárňa s dvoma kaplanovými turbínami. Vodné dielo je v teplomilnej klimatickej oblasti, priemerná teplota vody v letnom období je 20 °C.

Sninské rybníky

Ďalšou turistickou atrakciou sú Sninské rybníky. Ide o obľúbenú rekreačnú oblasť, od obce vzdialenú 43 km. Tri prírodné kúpaliska zasadené v tieni brezoveho hája sú ideálne na kúpanie, rybník poskytuje možnosť rybolovu a člňkovania. Celá oblasť sa nachádza v prekrásnej prírode pod Sninským kameňom (1 005 m.), ktorý je vyhľadávanou turistickou atrakciou.

Nízke Beskydy

Je to malebne formovaná pahorkatina až vrchovina, ktorá poskytuje vhodné podmienky predovšetkým pre letnú rekreáciu aj vo väzbe na RKC Domaša. Rozvoj cestovného ruchu bude založený na vysokom podiele nevyužívaného bytového fondu so zachovaním štylovosti. Nízka hustota zástavby obcí umožňuje rekreáciu formou chalupárstva. Nevyhnutnou podmienkou oživenia cestovného ruchu je výstavba vybavenosti a technickej infraštruktúry. Na území RKC sú vybudované rekreačné strediská v zázemí Humenného.

Medzilaborce

Medzilaborce / 20 km od Hrabovca nad Laborcom / poskytujú veľa možností pre turistov. V meste sa nachádza množstvo zaujímavostí, ktoré stoja za prehliadku. Svetoznámy je Múzeum moderného umenia Andyho Warholu. Nemožno si nevšimnúť cerkev Svätého Ducha na blízkom vršku. V meste sa nachádza cerkev sv. Bazila Veľkého z roku 1878, miniskanzen rusínskej dediny, poprechádzať sa môžete aj v neďalekom lesoparku, resp. sa môžete vybrať na túru po vyznačenej trase na Čertov Kameň. Cestou sa môžete pristiaviť pri prameni minerálnej vody „Vajcovka“.

Ďalšie možnosti turistiky a športovania sa nachádzajú v blízkom okolí. Nedá sa nespomenúť Monastier v Krásnom Brode zo 14.st., rekreačné stredisko Danová, Lupkowský tunel, pamätník v Kalinove, chránené prírodné územia Palotské jedliny, Pod Demjatou, Haburské rašelinisko, Mokré lúky pod Čertižným, Jarčiská a Beskyd. V okolí sa nachádza mnoho ďalších zaujímavostí. Z Medzilaboriec vedie množstvo cyklistických trás po okolí aj do susedného Poľska

3. Vízia obce Hrabovec nad Laborcom

Víziou obce je realizovať nový zodpovedný rozvoj, ktorý zlepší život všetkých obyvateľov obce a vytvorí vhodné podmienky pre plnohodnotný život nielen súčasnej, ale aj budúcich generácií obyvateľov. Obec sa stane miestom pre spokojný život občanov v ekologicky nenarušenom prostredí, s dobudovanou technickou infraštruktúrou, s fungujúcimi zariadeniami podporujúcimi rozvoj kultúrnej úrovne obyvateľstva a miestom pre športové aktivity i oddych všetkých obyvateľov obce.

Uvedená vízia sa opiera o využitie všetkých zdrojov – prírodných, kultúrnych, historických a ľudských, pri súčasnom zachovaní prírodného a kultúrneho dedičstva predošlých generácií.

4. Prioritné rozvojové oblasti obce

Strategický plán hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce pre uvažované obdobie predstavuje rozsiahly komplex analýz a opatrení. V každom období niektoré opatrenia podmieňujú realizovanie iných. Niektoré sa musia považovať za dôležitejšie pre havarijný stav predmetnej veci, niektoré sú ešte prednostnejšie z hľadiska potrieb a záujmu tej alebo onej skupiny obyvateľov. Limitujúci faktor – dostatok finančných prostriedkov nemôže byť dôvodom pre neurčenie strategického cieľa. Už tým že je definovaný napomôže smerovaniu rozvoja. Spracovatelia vychádzajúc z prieskumu a analýzy existujúceho stavu, pri zachovaní princípov všeobecného konsenzu a vzájomnej vyváženosti, považujú za prioritné rozvojové oblasti nasledovné:

1. TECHNICKÁ INFRAŠTRUKTÚRA

Rozvoj a udržiavanie technickej infraštruktúry je nevyhnutné z hľadiska prílevu investícií v oblasti priemyslu a rozvoja cestovného ruchu, ako aj udržania požadovanej životnej úrovne obyvateľstva. Ide hlavne o zabezpečenie infraštruktúry.

2. ŽIVOTNÉ PROSTREDIE

Trvalo udržiavané životné prostredie je významným ukazovateľom kvality života. Dlhodobé udržiavanie, ale aj skvalitňovanie prírodného prostredia, je spoločným cieľom všetkých obyvateľov obce. Monitorovaná kvalita vody a ovzdušia. Optimalizácia nakladania s odpadmi. Informovanosť obyvateľov o životnom prostredí.

3. KOMUNIKÁCIA S OBČANMI A SLUŽBY PRE NICH

Zintenzívniť komunikáciu medzi obecnou samosprávou a občanmi obce.

Zlepšiť podmienky pre rozvoj služieb poskytovaných občanom s dôrazom na ich úroveň a kvalitu.

4. KULTÚRA

Trvalé pôsobenie na kultúrne povedomie obyvateľov širokou paletou kultúrnych aktivít organizovaných externými subjektmi ale aj miestnymi kultúrnymi spolkami. Existencia dôstojných priestorov pre kultúrne aktivity je prvoradá povinnosť obce. Priebežná a kreatívna propagácia podujatí má vplyv na imidž obce a tým aj na cestovný ruch. Kultúrne tradície môžu byť šírené aj prostredníctvom cezhraničnej spolupráce.

5. SWOT analýza

Nasledujúca SWOT analýzy sa zameriavajú na silné, slabé stránky, príležitosti a riziká prioritných rozvojových oblastí. Na ich základe budú formulované hlavné rozvojové ciele.

- 5.1 **Technická infraštruktúra**
- 5.2 **Životné prostredie**
- 5.3 **Komunikácia s občanmi a služby pre nich**
- 5.4 **Šport**
- 5.5 **Kultúra**

Analýza SWOT

Analýza SWOT pomôže zamerať pozornosť na kľúčové oblasti vo vnútri obce. Využitá bude hlavne pri budovaní jej silných stránok, odstraňovaní slabých stránok alebo ich akceptovaní (pokiaľ ich nie je možné odstrániť), využívaní príležitostí a vyrovnaní sa s rizikami vonkajšieho prostredia. SWOT analýza bude základným dokumentom a východiskom pre tvorbu stratégie obce a strategického plánovania.

Analýza silných a slabých stránok sleduje súčasný stav z hľadiska vnútorných faktorov, odhaľuje, čo je v obci pozitívne a negatívne.

- **Silnou stránkou** obce sú jej prirodzené dispozície a akákoľvek konkurenčná výhoda.
- **Slabou stránkou** je to, čo obci chýba, alebo čo sa robí nedostatočne v porovnaní s inými.

Analýza príležitostí a ohrození sa zameriava na budúci rozvoj obce z hľadiska vonkajších faktorov, určuje možnosti rozvoja a riziká, s ktorými treba rátať.

- **Príležitosťou** obce je akýkoľvek pozitívny trend, ktorý môže byť impulzom pre jej ďalší rozvoj v prípade, že sa nájdu zdroje na jeho realizáciu a bude oň záujem.
- **Ohrozením** obce sú akékoľvek nevýhodné trendy alebo smery vývoja na úrovni miestnej ale aj regionálnej, národnej či celosvetovej, ktoré ju v negatívnom smere ovplyvňujú.

Technická infraštruktúra

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none">• vybudovaná sieť na rozvod elektrickej energie• plynifikácia obce• vybudovaný obecný vodovod• dobré prepojenie obecnej komunikácie na hlavnú cestnú sieť• dostupná železničná sieť• z funkčného hľadiska veľmi vyhovujúci systém regionálnej autobusovej a železničnej doprav• existencia verejného osvetlenia• existencia verejného rozhlasu• digitálna telekomunikačná sieť• pokrytie signálom mobilných operátorov• prístup k internetu	<ul style="list-style-type: none">• nevybudované chodníky popri miestnych komunikáciách• zlý stav obecných ciest a absencia nových obecných ciest• absencia parkovísk pred dôležitými objektmi v obci• potrebná rekonštrukcia základnej a materskej školy
Príležitosti	Ohrozenia
<ul style="list-style-type: none">• vybudovanie chodníkov pri miestnych komunikáciách• rekonštrukcia a výstavba nových obecných ciest• rekonštrukcia základnej a materskej školy• možnosť získania finančných prostriedkov z fondov EÚ• zníženie cien využívania Internetu• rozvoj ďalších telekomunikačných služieb v konkurenčnom prostredí	<ul style="list-style-type: none">• malá miera podpory miest a obcí zo strany štátu• nevýhodné podmienky čerpania finančných prostriedkov z EÚ fondov• nevýhodné podmienky čerpania úverových zdrojov z komerčných bánk• málo finančných prostriedkov na dobudovanie technickej infraštruktúry

Životné prostredie

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none">• plynifikácia obce vytvára priaznivé podmienky na vykurovanie ekologicky bezzáťažovým médium• kvalitná legislatíva pre nakladanie s KO a DSO• prírodné bohatstvo s lesmi• veľké plochy lesov vhodných na rekreáciu• separovaný zber v obci	<ul style="list-style-type: none">• nevybudovaná kanalizácia a ČOV• narastanie individuálnej automobilovej a motocyklovej dopravy• nízka miera vynútiteľnosti práva v oblasti ŽP• nedostatočná informovanosť obyvateľstva o stave ŽP• nedostatok technických kapacít zberu dopravy, triedenia, zhodnocovania a likvidácie odpadov• nedisciplinovanosť obyvateľstva• absencia oddychovej zóny pre rodiny s deťmi ako aj pre všetkých občanov obce• chýbajúce kompostovisko
Príležitosti	Ohrozenia
<ul style="list-style-type: none">• vybudovanie kanalizácie a ČOV• vytvorenie zón oddychu• dôsledné plnenie kvalitatívnych stanovených cieľov v oblasti odpadového hospodárstva• odstránenie zdrojov znečistenia povrchových a podzemných vôd ohrozujúcich zdroje pitnej vody• zvýšiť právne vedomie obyvateľstva vo sfére životného prostredia• možnosti získania finančných prostriedkov z fondov EÚ• dodržiavanie noriem EÚ v oblasti produkcie znečisťujúcich látok v priemysle	<ul style="list-style-type: none">• zhoršujúci sa stav životného prostredia v dôsledku nadmernej hospodárskej činnosti v ostatných častiach kraja• ohrozená kvalita pitných a povrchových vôd• zhoršenie zdravotného stavu obyvateľstva• zníženie biodiverzity• pretrvávajúce znečisťovanie životného prostredia priemyselnými podnikmi• nárast vykurovania hlavne tuhými palivami• nárast množstva vyvázaných odpadov• nízka disciplína pri nakladaní s odpadmi

Komunikácia s občanmi a služby pre nich

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none">• vhodné priestory na rozvoj podnikateľských aktivít v obci• verejný rozhlas v obci• existencia záujmových združení v obci• organizované malé obecné práce umožňujú udržiavať dlhodobo nezamestnaným v obci svoje pracovné návyky• dobrá zdravotná dostupnosť zdravotníckeho zariadenia v susedným strediskových obciach a v okresnom meste Humenné• záujem obyvateľov o verejné veci	<ul style="list-style-type: none">• zlý stav verejného rozhlasu v obci• nepostačujúci objem finančných prostriedkov na rozvoj sociálnych služieb• málo pracovných príležitostí v obci• migrácia mladých ľudí za prácou do iných regiónov SR a do zahraničia
Príležitosti	Ohrozenia
<ul style="list-style-type: none">• pravidelné verejné schôdze s občanmi• rekonštrukcia a rozšírenie verejného rozhlasu• spolupráca obecnej samosprávy s urbaniátom• spolupráca obecnej samosprávy s cirkvou• možnosť získavania finančných prostriedkov z fondov EÚ	<ul style="list-style-type: none">• zhoršujúca sa sociálna situácia niektorých skupín obyvateľstva• nevyhovujúca sociálna politika štátu• nevýhodné podmienky čerpania finančných prostriedkov z EÚ fondov• nevýhodné podmienky čerpania úverových zdrojov z komerčných bánk

Šport a kultúra

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none">• existencia základnej školy s materskou• existencia futbalového ihriska• tradície športových podujatí• dlhoročná história obce, tradície• prítomnosť kultúrnych pamiatok (kostol)• rozvoj a uchovávanie kultúrnych tradícií a folklóru• dobré kultúrne povedomie obyvateľov• existencia kultúrneho domu v obci	<ul style="list-style-type: none">• absencia organizovania tradičných kultúrno-spoločenských podujatí• nedokonalý informačný a orientačný systém v CR• absencia Klubu mladých• zastaralosť Obecnej knižnice• nedostatok finančných prostriedkov pre činnosť zariadení a pre ich rozvoj• nerozvinutá kultúrna turistika• slabá propagácia a reklama kultúrnych aktivít obce• neexistencia zariadenie propagujúceho tradičné remeslá z okolia obce
Príležitosti	Ohrozenia
<ul style="list-style-type: none">• zefektívnenie spolupráce s okresným mestom na regionálnej úrovni• podpora záujmových krúžkov zo strany obce• možnosť získania finančných prostriedkov z fondov EÚ, grantových systémov a dotácií• podpora kultúrno-spoločenských aktivít združení v obci• vybudovanie Klubu mladých• obnovenie Obecnej knižnice a jej doplnenie o audiovizuálne nosiče• rozvinúť kultúrne povedomie a tradície• lepšia koordinovanosť a propagácia kultúrnych aktivít obce• rozvoj sponzorovania kultúry	<ul style="list-style-type: none">• vplyv nežiaducich javov na deti a mládež (závislosti, konzumné kultúry...)• nedostatok finančných prostriedkov na údržbu existujúcich športových objektov• nedostatočné materiálne zabezpečenie a podpora talentovanej mládeže v jednotlivých druhoch športov• nárast sociálnej ohrozenosti mládeže• nezáujem obyvateľov o rozvoj svojho kultúrneho povedomia• slabá podpora kultúry zo strany štátu a VÚC• posun priorít mládeže ku konzumnej kultúre• nedostatok finančných prostriedkov na šírenie miestnej kultúry za hranice katastrálneho územia na obce

6. Strategické ciele rozvoja

STRATEGICKÝ CIEĽ

Na základe analýzy súčasnej situácie a predpokladov ďalšieho rozvoja sa navrhuje pre obec Hrabovec nad Laborcom nasledovný strategický cieľ:

Zabezpečiť trvalo udržateľný rozvoj obce Hrabovec nad Laborcom, ktorý bude zameraný hlavne na trvalý ekonomický rast pri rešpektovaní environmentálnych požiadaviek. Ekonomický, kultúrny a spoločenský rast bude zabezpečený prostredníctvom disponibilného potenciálu nachádzajúceho sa v ľudských, prírodných a ekonomických zdrojoch.

Formulácia strategického cieľa vychádza z predpokladu, že budú vytvorené podmienky pre stabilizáciu, rozvoj a adaptáciu ekonomicky aktívnych a výkonných subjektov. Zvyšovanie výkonnosti hospodárstva na udržateľnej úrovni v dlhodobom horizonte a rast jeho konkurencieschopnosti je považované za prioritu. Zároveň však musia byť vytvorené také podmienky, aby sa nezvyšovali výdavky verejných prostriedkov, ale aby nastala ich konsolidácia za účelom podpory nových rozvojových projektov.

Navrhovaná stratégia vychádza zo strategických prístupov v rámci regionálneho rozvoja, ktoré sú postavené na:

- aktivizácii nedostatočne využívaného potenciálu a podpore hospodárskeho rozvoja obce a okolia,
- rozšírení a zvýšení podielu aktivít na úrovni partnerstva,
- aktivizácii nástrojov riadenia verejných výdavkov za účelom ich zníženia.

Súbežne je však potrebné venovať pozornosť aj rozvíjaniu ľudských zdrojov. Hlavným zámerom stratégie v tejto oblasti je zapojenie viacerých subjektov a postup riešenia danej problematiky v rámci partnerstva. V oblasti vybavenia územia dopravnou infraštruktúrou sa stratégia orientuje hlavne na jej dobudovanie a zvýšenie kvality. Okrem zlepšenia dopravnej obslužnosti sa pozornosť venuje aj rozvoju informačnej spoločnosti. Stratégia v oblasti životného prostredia je zameraná na zlepšenie situácie zavádzaním nových ekologických metód výroby energie, novým prístupom občanov k ochrane životného prostredia. Stratégia je založená na eliminácii kľúčových disparít, ktoré sú bariérou rozvoja a na využití pozitívnych výhod, ktoré poskytujú príležitosti pre dlhodobý rast. To je možné uskutočniť len na úrovni partnerstva spoluprácou verejného a súkromného sektoru a integrovaným prístupom k riešeniu ekonomických, sociálnych a environmentálnych aspektov.

Na dosiahnutie strategického cieľa budú podporovať globálne ciele podľa jednotlivých kľúčových odvetví. Uvedené ciele plne korešpondujú s hlavnými cieľmi definovanými v PHSR Prešovského samosprávneho kraja a podporujú jeho naplnenie.

GLOBÁLNE CIELE ROZVOJA

Globálne ciele rozvoja definujú strategický zámer za príslušnú prioritnú rozvojovú oblasť. Strategický zámer je následne rozpracovaný na jednotlivé ciele rozvoja, ktoré sú zabezpečované príslušnými opatreniami.

6.1 Technická infraštruktúra

6.2 Životné prostredie

6.3 Komunikácia s občanmi a služby pre nich

6.4 Kultúra

Technická infraštruktúra

Strategický zámer

Rozvoj komplexnej infraštruktúry podporujúcej rozvoj obce a zohľadňujúcej rast kvality životného prostredia. Rozvoj infraštruktúry bude smerovať hlavne k jej rozšíreniu na potenciálne priemyselné zóny v obci, ako aj na rekonštrukciu súčasnej infraštruktúry – predovšetkým cestnej infraštruktúry.

Cieľ 1.1. Rekonštrukcia a výstavba nových obecných ciest

Opatrenie	Zrekonštruovať obecné cesty a vystaviť nové cesty v obci
Aktivity	Vypracovanie technickej dokumentácie Realizácia rekonštrukčných prác
Garant	Obec Hrabovec nad Laborcom
Termín realizácie	2016 - 2018

Cieľ 1.2. Rekonštrukcia a rozšírenie cintorína

Opatrenie	Zrekonštruovať a rozšíriť areál cintorína
Aktivity	Vypracovanie technickej dokumentácie Realizácia rekonštrukčných prác
Garant	Obec Hrabovec nad Laborcom
Termín realizácie	2015 - 2018

Cieľ 1.3. Rekonštrukcia ZŠ s MŠ

Opatrenie	Zrekonštruovať ZŠ s MŠ
Aktivity	Vypracovanie technickej dokumentácie Realizácia rekonštrukčných prác
Garant	Obec Hrabovec nad Laborcom
Termín realizácie	2016 - 2020

Cieľ 1.4. Rekonštrukcia Kultúrneho domu

Opatrenie	Oprava strešného plašťa
Aktivity	Vypracovanie technickej dokumentácie Realizácia rekonštrukčných prác
Garant	Obec Hrabovec nad Laborcom
Termín realizácie	2018 - 2020

Životné prostredie

Strategický zámer

Strategickým zámerom obce je nielen zachovanie existujúceho dobrého stavu životného prostredia a zvyšovania jeho kvality, ale aj eliminácia slabých stránok, neustála osвета, výchova a informovanosť o stave životného prostredia.

Cieľ 2.1. Vybudovanie kanalizácie a ČOV

Opatrenie	Dobudovať splaškovú kanalizáciu a ČOV v obci
Aktivity	Dobudovanie splaškovej kanalizácie
Garant	Obec Hrabovec nad Laborcom
Spolupracujúci	VVS, a.s Košice
Termín realizácie	2016 - 2022

Komunikácia s občanmi a služby pre nich

Strategický zámer

Zintenzívniť komunikáciu medzi obecnou samosprávou a občanmi obce. Zlepšiť podmienky pre rozvoj služieb poskytovaných občanom. Vytvoriť podmienky na nové bývanie.

Cieľ 3.1. Výstavba nájomných bytov

Opatrenie	Postaviť nové bytové domy
Aktivity	Spracovanie technickej dokumentácie Realizácia stavebných prác
Garant	Obec Hrabovec nad Laborcom
Termín realizácie	2017 - 2023

Kultúra

Strategický zámer

Trvalé pôsobenie na kultúrne povedomie obyvateľov širokou paletou kultúrnych aktivít organizovaných externými subjektmi. Existencia dôstojných priestorov pre kultúrne aktivity je povinnosť obce. Priebežná a kreatívna propagácia podujatí má vplyv na imidž obce a tým aj na cestovný ruch.

Cieľ 4.1. Organizácia kultúrno–spoločenských podujatí

Opatrenie	Organizovať kultúrno-spoločenské podujatia v obci
Aktivity	Zabezpečenie priestorov, finančných a materiálových prostriedkov Propagácia spoločenských a kultúrnych podujatí
Garant	Obec Hrabovec nad Laborcom
Termín realizácie	2015 – 2023

Cieľ 4.2. Klub mladých

Opatrenie	Klub mladých v obci
Aktivity	Ustanovenie Klubu mladých Materiálne zabezpečenie
Garant	Obec Hrabovec nad Laborcom
Spolupracujúci	Mládež obce Hrabovec nad Laborcom

Termín realizácie	2016 - 2023
--------------------------	--------------------

Cieľ 4.3. Modernizácia Obecnej knižnice

Opatrenie	Doplniť Obecnú knižnicu o nové knižné tituly
Aktivity	Obnovenie Obecnej knižnice Nákup kníh a audiovizuálnych nosičov
Garant	Obec Hrabovec nad Laborcom
Termín realizácie	2016 - 2023

Časový harmonogram realizácie PHSR obce Hrabovec nad Laborcom na roky 2016-2023

Každá aktivita má určený predpokladaný termín realizácie. Dolu uvedená tabuľka sumarizuje harmonogram podľa jednotlivých prioritných oblastí.

Strategický zámer	Cieľ	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
1.	1.1.							
	1.2.							
	1.3.							
	1.4.							
	1.5.							
	1.6.							
2.	2.1.							
3.	3.1.							
4.	4.1.							
	4.2.							
	4.3.							

Časový harmonogram nie je záväzný a bude priebežne aktualizovaný na základe finančnej situácie a rozpočtu obce.

8. Finančný plán obce Hrabovec nad Laborcom

Jednou z kľúčových otázok programu rozvoja je schopnosť obce v priebehu jeho realizácie zaistiť zdroje potrebné na jeho financovanie. Finančné zdroje potrebné pre naplnenia aktivít uvedených v Programme hospodárskeho a sociálneho rozvoja budú plynúť z nasledovných zdrojov:

- **rozpočet obce** je základným zdrojom financovania aktivít. Výšku finančných prostriedkov je vhodné použiť hlavne na nasledovné:
 - **zabezpečiť prípravu projektov** – projektová dokumentácia, príprava žiadostí na čerpanie eurofondov a podobne.
 - **spolufinancovať europrojekty** – štandardne je nevyhnutné podieľať sa časťou 5% na europrojektoch. Tento podiel vzrastie, ak zoberieme do úvahy aj vedľajšie náklady projektov.
 - **financovanie bežných aktivít** – ide najmä o neinvestičné aktivity v oblasti služieb obyvateľom alebo podpore kultúrneho a športového života
- **ostatné verejné zdroje**, najmä prostriedky ŠFRB sú vhodné na financovanie bytovej výstavby. Príležitosti na získavanie nenávratného finančného príspevku zo štátneho rozpočtu sú v značnej miere obmedzené. Podstatným parametrom pre získavanie dotácie na výstavbu obecných bytov bude projektovaná rozloha obytnej plochy jednotlivých b.j.
- **súkromné zdroje** - je možné použiť najmä v projektoch, ktoré sú orientované na podporu podnikateľského prostredia a súkromný sektor z neho bude mať tiež osoh.
- **štrukturálne fondy EÚ** - je možné použiť na financovanie mnohých projektov, avšak treba uvážiť ich zložitú a náročnú prípravu.
- **úverové zdroje** – úvery sú vhodné na riešenie akútnych investičných potrieb prípadne financovanie aktivít s pozitívnym dopadom na rozpočet obce.

Technická infraštruktúra

Cieľ 1.1. Rekonštrukcia a výstavba nových obecných ciest

Opatrenie	Zrekonštruovať obecné cesty a vystaviť nové cesty v obci
Predpokladaný rozpočet v EUR	100 000
Možné zdroje financovania	obecný rozpočet, fondy EÚ

Cieľ 1.2. Rekonštrukcia a rozšírenie cintorína

Opatrenie	Zrekonštruovať a rozšíriť areál cintorína
Predpokladaný rozpočet v EUR	10 000
Možné zdroje financovania	obecný rozpočet, sponzorské

Cieľ 1.3. Rekonštrukcia Kultúrneho domu

Opatrenie	Oprava strešného plašťa
Predpokladaný rozpočet v EUR	13 000
Možné zdroje financovania	obecný rozpočet, dotácia z PSK, fondy EÚ

Cieľ 1.4. Rekonštrukcia ZŠ s MŠ

Opatrenie	Zrekonštruovať ZŠ s MŠ
Predpokladaný rozpočet v EUR	120 000
Možné zdroje financovania	obecný rozpočet, dotácia z PSK, grantové systémy

Životné prostredie

Cieľ 2.1. Vybudovanie kanalizácie a ČOV

Opatrenie	Vybudovať splaškovú kanalizáciu a ČOV v obci
Predpokladaný rozpočet v EUR	500 000
Možné zdroje financovania	obecný rozpočet, environmentálny fond, zdroje VVS, a.s.

Komunikácia s občanmi a služby pre nich

Cieľ 3.1. Výstavba nájomných bytov

Opatrenie	Postaviť nové bytové domy
Predpokladaný rozpočet v EUR	1 000 000
Možné zdroje financovania	obecný rozpočet, fondy EÚ

Kultúra

Cieľ 4.1. Organizácia kultúrno–spoločenských podujatí

Opatrenie	Organizovať kultúrno-spoločenské podujatia v obci
Predpokladaný rozpočet v EUR	10 000
Možné zdroje financovania	obecný rozpočet, grantové systémy

Cieľ 4.2. Klub mladých

Opatrenie	Klub mladých v obci
Predpokladaný rozpočet v EUR	10 000
Možné zdroje financovania	obecný rozpočet, grantové systémy, sponzorské

Cieľ 4.3. Modernizácia Obecnej knižnice

Opatrenie	Doplniť Obecnú knižnicu o nové knižné tituly
Predpokladaný rozpočet v EUR	3 000
Možné zdroje financovania	obecný rozpočet, grantové systémy, sponzorské

9. Zabezpečenie realizácie PHSR

PHSR je potrebné podrobiť každoročnému posúdeniu v odborných komisiách a tak aktualizovať plán aktivít na nasledujúci rok. PHSR je živý dokument, ktorý je potrebné aktualizovať a upravovať podľa akútnych potrieb či možností financovania.

Strategické plánovanie podpory rozvoja obce je charakteristické najmä:

- orientáciou podpory na dosiahnuté efekty
- hierarchickým usporiadaním cieľov
- riadením na základe procesov
- permanentným monitorovaním a vyhodnocovaním efektov
- permanentným učením sa a inováciou
- rozvíjaním partnerstiev
- zodpovednosťou voči verejnosti

Na základe poznatkov o efektívnosti a účinnosti vynaložených nákladov sa budú iniciovať inovačné zlepšenia v rámci stanovovania cieľov v obci. Informácie o účinnosti a efektívnosti vynakladaných prostriedkov sú nenahraditeľným zdrojom permanentného rozširovania poznatkov v oblasti podpory rozvoja obce.

9.1. Inštitucionálne zabezpečenie a organizačné zabezpečenie PHSR

Po schválení PHSR nastáva vlastná realizácia PHSR, jeho opatrení a úloh. Uskutočnenie aktivít uvedených v PHSR predpokladá určité finančné a administratívne zabezpečenie.

Finančné zabezpečenie PHSR

Finančné vyčíslenie jednotlivých aktivít sa v PHSR uvádza pri väčšine opatrení a aktivít, potrebných na naplnenie cieľov programu. Tie sú stanovené odhadom, konečné rozpočty budú súčasťou vykonávacích plánov. Pri schvaľovaní financovania jednotlivých úloh, vyplývajúcich z aktivít, sa bude prihliadať na ich dôležitosť a dopad na hospodársky a sociálny rozvoj obce. Viaceré úlohy sa môžu realizovať v rámci bežnej prevádzky samosprávy, mnohé však vyžadujú náročnejšie finančné a personálne zdroje a spoluprácu s inými subjektmi.

Potenciálne zdroje na realizáciu opatrení a úloh PHSR sú:

- vlastné zdroje – rozpočet obce,
- bankové úvery,
- štátne dotácie z účelových fondov,
- dotácie z výťažku lotérií,
- financie z Národných projektov (MPSVR, úrady práce sociálnych vecí a rodiny),
- štrukturálne a fondy,
- nadácie, neinvestičné fondy,
- účelové fondy zahraničných zastupiteľstiev v SR (holandské, americké, kanadské,...),
- Svetová banka,
- sponzoring podnikateľov, firiem, bankového sektora, súkromných osôb,
- združovanie prostriedkov verejnej a neverejnej sféry, atď.,

Štruktúra uvedených zdrojov bude závisieť na aktuálnej finančnej situácii obce ako aj na spoločensko-ekonomických podmienkach.

Administratívne zabezpečenie PHSR

Nevyhnutnou podmienkou plnenia programu je administratívne zabezpečenie jeho realizácie. Realizácia vyžaduje pravidelnú systematickú prácu skupín odborníkov a pracovníkov samosprávy. Na tento účel sa doporučuje zriadiť nasledovné orgány s prepojením na vlastné ľudské zdroje:

1. Komisia strategického rozvoja

Výkonný útvar, zabezpečujúci plánovanie a realizáciu úloh PHSR. Úlohou komisie bude: monitorovať realizáciu projektov, spolupracovať s inými partnermi doma a v zahraničí na realizácii projektov, vyhľadávať potenciálne zdroje a partnerstvá na realizáciu úloh PHSR, dohliadať nad ekonomickým čerpaním projektových prostriedkov, zbierať podklady o projektoch v rámci PHSR realizovaných inými subjektmi, sledovať podnikateľskú klímu a vzájomný vzťah odvetví v obci, poskytovať asistenciu podnikom vytváraním všestranných komunikačných kanálov, atď.

2. Koordinátor pre stratégiu

Bude mať za úlohu: zadávať vypracovanie projektov, koordinovať projekty, predkladať správy, vypracovávať dopadové analýzy projektov, podieľať sa na určovaní priorít realizácie PHSR, viesť aktuálnu analýzu demografie a štruktúry ekonomických charakteristík obce, koordinovať stretnutia, podnety, požiadavky predstaviteľov rozhodujúcich odvetví na území obce, zaznamenávať dôležité trendy v hospodárstve majúce dopad na vývoj obce, podieľať sa na budovaní verejno-súkromných partnerstiev, zúčastňovať sa na dôležitých domácich a zahraničných stretnutiach, konferenciách, zameraných na rozvoj obce.

3. Vlastní zamestnanci

Do realizácie PHSR budú zapojení aj ostatní zamestnanci úradu, ktorí budú participovať na plnení jednotlivých úloh v rámci svojho zamerania a pracovnej náplne.

4. Obecné zastupiteľstvo

Úlohou OZ bude v intervale minimálne dva krát do roka posúdiť Správu o realizácii PHSR a stav finančného čerpania prostriedkov, dopadovú analýzu PHSR, plán na ďalšie obdobie a navrhovať stratégiu rozvoja a doplnenie úloh a opatrení, ktoré neboli uvedené v PHSR.

9.2. Monitorovanie a hodnotenie PHSR

Monitorovanie PHSR budú uskutočňovať:

- Komisia strategického rozvoja,
- Koordinátor pre stratégiu,
- Obecné zastupiteľstvo

Merateľné indikátory

Monitorovanie Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Hrabovec nad Laborcom sa vykonáva na základe súboru indikátorov priradených k jednotlivým cieľom a opatreniam (ktoré môžu byť priebežne konkretizované). Indikátory podporujú oprávnenosť verejných výdavkov na jednotlivé opatrenia a zároveň preukazujú ekonomickú účinnosť realizovaných verejných výdavkov. Indikátory budú zároveň základným faktorom pri tvorbe kritérií na čerpanie finančnej podpory z regionálneho rozvojového fondu.

Spôsob monitorovania PHSR

Monitorovanie plnenia PHSR bude vykonávať Komisia strategického rozvoja. Koordinátorovi pre stratégiu pracovníci Komisie budú pravidelne predkladať správy o postupe realizácie a príprave

projektov v jednotlivých oblastiach a prioritách, o vlastnej činnosti a o iných aktivitách súvisiacich s plnením PHSR. Koordinátor pre stratégiu bude predkladať na zasadnutia Obecného zastupiteľstva Správy o realizácii PHSR, pre posúdenie súladu aktivít s Programom hospodárskeho a sociálneho rozvoja a Komisia vydá k realizácii stanovisko, ktoré sa predloží poslancom na Obecné zastupiteľstvo pri schvaľovaní ročných rozpočtov.

Počas roka sa môže každý poslanec obecného zastupiteľstva oboznámiť s priebehom plnenia PHSR u Koordinátora pre stratégiu.

Vyhodnocovanie a spôsob modifikovania PHSR

Hlavným hodnotiacim dokumentom PHSR bude *Správa o realizácii PHSR*, ktorú vypracuje koordinátor pre stratégiu.

Spôsob modifikovania PHSR

Predkladať návrhy na modifikovanie PHSR bude v právomoci Komisie pre PHSR. Koordinátor pre stratégiu môže tiež predkladať Komisii návrhy na doplnenie PHSR. Občania a inštitúcie môžu tiež v písomnej forme predložiť Komisii návrh na modifikovanie PHSR.

Na zasadnutia Komisie v termíne schvaľovania obecného rozpočtu predloží Koordinátor *Dopadovú analýzu plnenia PHSR*.

Doplnenie PHSR sa uskutoční formou vypracovania *Návrhu na doplnenie PHSR*, ktorý bude obsahovať konkrétne nové špecifické ciele, opatrenia, aktivity a úlohy. Návrh sa predloží na schválenie obecnému zastupiteľstvu. Ak doplnenie PHSR bude spojené s možnosťou získať finančné prostriedky, alebo bude vyvolané inou nevyhnutnou potrebou, môže sa kvôli tomu tiež iniciovať mimoriadne zasadnutie Komisie alebo obecného zastupiteľstva.

10. Záver

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja je spracovaný na báze viacerých dokumentov a v súlade s príslušnými zákonnými predpismi. Časť PHSR je zameraná na komplexnú analýzu v oblastiach ako demografia, nezamestnanosť, hospodársku oblasť, sociálnu a technickú infraštruktúru a iné oblasti, ktoré popisujú a analyzujú súčasný stav v obci, ktorý je detailnejšie rozpracovaný v SWOT analýze popisujúcej silné a slabé stránky, príležitosti a ohrozenia. PHSR je dôležitým strategickým, systémovým a koncepčným dokumentom pre zabezpečovanie zásadných aktivít rozvoja

v zmysle definovaných cieľov, priorít, opatrení a financovania. Vzhľadom na súčasné postavenie regionálneho rozvoja v rámci Slovenskej republiky, ktorý nevytvára priame nástroje podpory v regiónoch /VÚC/, je dokument PHSR účelovo a explicitne zameraný na ciele a priority rozvoja kraja pod. a Národného strategického plánu rozvoja vidieka Slovenskej republiky na roky 2007 – 2013. Sleduje sa tým najmä možnosť využívania nástrojov pomoci EÚ, to znamená využitie štrukturálnych fondov a kohézneho fondu. Vykonateľnosť PHSR bude závislá od mnohých faktorov, predovšetkým od schopnosti zainteresovaných subjektov vypracovávať a predkladať príslušným ústredným riadiacim orgánom a ich sprostredkujúcim implementačným agentúram také projekty, ktoré budú konkurencieschopné. Veľký význam pre realizovanie jednotlivých opatrení a aktivít definovaných v PHSR bude mať úroveň riadenia a koordinácie celého procesu prípravy projektov a ich presadzovania na národnej úrovni. Program je potrebné hodnotiť ako dokument otvorený, ktorý môžu orgány obce priebežne dopĺňať o nové aktivity, respektíve vypúšťať tie opatrenia, ktorých realizácia nie je v možnostiach obce.

Nástrojom na naplnenie úloh vyplývajúcich z Národného plánu regionálneho rozvoja SR je PHSR ako základný programovací dokument pre uskutočňovanie regionálnej politiky ako aj základný rámec pre budúce projekty, v oblasti znižovania regionálnych disparít. Program zároveň odráža aj nový spôsob spolupráce s EÚ založenej na princípoch partnerstva, otvorenosti, subsidiarity a hospodárskej a sociálnej súdržnosti na úseku regionálneho rozvoja. Hlavnou myšlienkou tohto dokumentu je zlepšovať kvalitu života občanov a sociálnu súdržnosť spoločnosti, najmä vytvoriť podmienky pre ekonomický rozvoj a tvorbu pracovných príležitostí, presadzovať koncept trvalo udržateľného rozvoja.

PHSR obce Hrabovec nad Laborcom je strategický strednodobý dokument, ktorý určuje víziu rozvoja obce, prioritné rozvojové oblasti a strategické ciele ich naplnenia. Tento dokument je základným východiskom pre spracovanie ďalších materiálov rozvoja jednotlivých oblastí života obce.

PHSR je otvoreným dokumentom, ktorý bude pravidelne polročne vyhodnocovaný a aktualizovaný na zasadnutiach obecného zastupiteľstva.

Predmetný PHSR obce Hrabovec nad Laborcom bol schválený na zasadnutí obecného zastupiteľstva dňa:

16.12.2015

.....

11. Použitá literatúra

1. Národný strategický referenčný rámec 2007 – 2013.
2. Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Prešovského samosprávneho kraja.
3. Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Košovského mikroregiónu na roky 2004-2014
4. Atlas krajiny SR, 2002
5. Zákon č. 503/2001 Z.z. o podpore regionálneho rozvoja, v znení neskorších predpisov.
6. Zákon č. 369/1990 Z.z. o obecnom zriadení, v znení neskorších predpisov.
7. Zákon č. 303/1995 Z.z. o rozpočtových pravidlách, v znení neskorších predpisov.
8. Zákon č. 482/2003 Z.z. o štátnej pokladnici.
9. Zákon č. 193/2001 Z.z. o podpore na zriadenie priemyselných parkov,
10. Zákon č. 156/2003 Z.z. ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 193/2001 Z.z. o podpore na zriadenie priemyselných parkov.
11. <http://www.statistics.sk> (Štatistický úrad SR, SOBD 2001)
12. <http://www.upsvar.sk> (ÚPSVAR. Štatistiky Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny 1999 – 2008).
13. Interné materiály obce Hrabovec nad Laborcom.
14. Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky. Národná stratégia ISPA Slovenskej republiky: životné prostredie, Október 2000.
15. <http://www.katasterportal.sk> (Katastrálny úrad Slovenskej republiky).
16. <http://www.zrsr.sk> (Živnostenský register Slovenskej republiky).
17. Wikipédia